

БҮРЯАД УНЭН

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

Бүгэдэ арадай сонин

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

1998
май
7

Хабарай эхин улаан луу харын 11 гарагай 5 ЧЕТВЕРГ № 80 (19921)

№ 18 (60)

ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛГЫН АГУУЕХЭ ДАЙНДА ТУЙЛАГДААН ИЛАЛТЫН 53 - дахи ЖЭЛЭЙ ОЙГООР БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТ Л.В.ПОТАПОВАЙ АМАРШАЛГА

Хүндэтэ ветеранууд, ара талын ажалшад! Агуу Илалтын гэрэлтэ тэрэ үдэрхөө саг улам болодон үнгэрнэ. Түүхэдэ оронон тэрэ үдэр бүхы дэлхэй омог баяраар халин байгаал. Маниие энэ гэрэлтэ үдэрхөө 53 жэл илгана. Хоридохи зуун жэлэй литэдэ 1945 оной майн 9 гайхамшагта туйлаалта болон оронхойл.

Гэрэлтэ болон хархис хүсэнуудэй тэмсэл, хүн гүрэлтэнэй түүхэдэ үзэгдөөгүй эгээл шуната, хохидолто дайн гээд тоологдодог юм. Гүрэнүүдэй болон арадуудай хуби заяанда хохидол хүргэһэн энэ дайн бүмбэрсэг дэлхэй дээгүүр үнгэрһэн түүхтэй.

Дайнай эхилһэн гашуудалта сухарилтын тэмсэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын түрүү зэргэдэ халсаһан сэрэгшэдэй баатаршалгаар, ара талада туйлани хүйтэн, халууни халуун гэнгүй үдэр бүгдэй хүдэлмэрилһэн ажалшадтай ашагаар Агуу Илалта туйлагдаа. Энэ дэлхэй эрх амгалан байдал, эрхэ сүлөө, Илалта асарһан туйлаалта аддар соло!

Агуу Илалтын түлөө манай ороной хэдэн миллион хүн баатарай үхэлөөр унаа, араднай ехэ хохидол, зоболон үзөө, далай мэтэ нулимса адхаа. Энэ үдэрэй түлөө манай Агуу орон дүрбэн удаан жэлэй туршада дайлагдаа, ажаллаа, ажаһуугаа. Туйлаһан энэ баатаршалган хээээдэшье мартгадхагүйл!

Доро дохиноб Таңдаа, хүндэтэ нютагаархид, хамагайтнай түлөө һайниие хүргэнэб: Танай эрхлэхг зоригой түлөө, мүхэшгүй этигэл дайдалтайнай түлөө Танай баатаршалгата жэшээ хүшэр байдалда оронон Россияда этигэл найдал түүрүүнэ. Илалтын үдэр бидэ хүшэр сагаа дурсан ёһолнобди. Мүноошье бидэ энэ байдалаа дабан тарахабди. Энээндэ батаар этигэнэб.

Буряад Республикын Президент Л.В.ПОТАПОВ.

ИЛАЛТЫН ҮДЭРӨӨР!

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай хүрөөтэ жэлүүд манһаа улам холодон, түүхэдэ ороно. Дайнай эхилһэн түрүүшын хүшэр үедэ Эхэ оронойнгоо аюудда ороод байхада, манай Буряад ороной хэдэн мянган хүбүүд, басагад хэниинь сэрэгэй комиссариадуудай таталгаар, хэниинь өөрынтөө сэдхэлэй уряагаар фронт мордохон бэлэй. Тэдэнэй эрлэхг зоригтойгоор тэмсэһые дайшалхы шагналнууд гэршэлнэ.

Сэрэгтэ мордогшодой олоциинь гэртээ бусаагүй, баатарай үхэлөөр унаһан, зариманиинь хүндөөр шархатаһанай удаа госпитальнуудта наһа бараа. Манай Буряад оронһоо мордохон олон сэрэгшэд энэ дайнда хураггүйгөөр хосорһон байна. Гэртээ үлэһэн эхэнэрнүүд, үбгэд, хүгшэд болон үхибүүд дайнай ара таладашье эсшэ сусаагүйгөөр ажаллажа, Агуу Илалта шэрээлсэһэн бэлэй. Тэдэнэй баатаршалгата ажал агуу Илалта асараа.

Хүндэтэ нютагаархид! Буряад Республикын Арадай Хурал фашист Германияе илаһаар Агуу Илалтын 53 жэлэй ойгоор Таниие халуунаар үнэн зүрхэнһөө амаршална. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай фронтнуудта байлдаһан сэрэгшэд, ара талада Илалта шэрээлсэһэн ажалшад жэлһээ жэлдэ үсөөрнэ гээд шаналмаар. Фронтовигуудай, мүн ара талада ажаллаһан хүнүүдэй социаль-ажаһуудалай асуудалуудые шидхэлгэдэ бодото тухаламжа үзүүлхэ, тэдэниие анхаралаар хүрээлхэ хэрэгүүд хадаа манай гол зорилго болоно.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай фронтнуудһаа бусаагүй, госпитальнуудта наһа бараһан сэрэгшэдэ мүнхэлэн ёһолхо уялгатайбди. Манай Эхэ ороной мүнөөнэй амгалан байдал тэдэнэй баатаршалгаар туйлагдаа гээд мэдэрхэ ёһотойбди.

Бидэ таряалан, фермэнүүд дээрэ, фабрика болон заводуудай цехүүд соо оролдосотойгоор хүдэлжэ, аха нүхэдэингөө баатаршалгые мүнхэлэн ёһолхо уялгатайбди.

Илалтын һайндэрөөр, хүндэтэ нютагаархид, Буряад орондо ажаһуугшад!

Михаил СЕМЕНОВ,
Буряад Республикын Арадай Хуралай
Түрүүлэгшэ.

ЗАНШАЛТА УРИЛДААМНАЙ ЗАЛИТАЙЛ ДАА

"Буряад үнэн" газетын шанда хүртэхын түлөө эстафетэһээ репортаж

Газаамнай нарата дулаан үдэр мүндэлжэ, Улаан-Үдын эрдэм нуралсалай бүхы эмхинүүдэй, зарим үйлэдбэрийн коллективүүдэй түлөөлэгшэд "Буряад үнэн" газетын заншалта урилдаанда хабаадаба. Сөвөдүүдэй талмай дээрэ олоороо сугларһан хүнгэн атледүүдые, сугларагшадые мурьсеенэй ахамад судья, Буряадай гүрэнэй университетэй физическэ хүмүүжүүлгын кафедрын декан В.М.Цинкер, "Буряад үнэн" газетын ахамад редакторай орлогшо Г.Х.Дашеева гэшье амаршалба.

Нэн түрүүн гүйсэд бэшэ дунда хургуулинуудай хурдан солбон басагад мурьсөө эхилжэ, Ленинэй үйлсөөр доошоо шуумайлдаба. 38-дахи, 39-дэхи, 54-дэхи, мүн конкуршоо гадуур хабааһан 41-дэхи, 17-дохи болон бусад хургуулинуудай командануудай дунда шанга тэмсэл болоно. Одоошье түрүүшын атледүүд "Прогресс" кинотеатраа үгтэһэн нүүлшын зайдахүрээжэрэбэ. 41-дэхи, 17-дохи дунда хургуулинуудай басагад түрүүлэн эрбэ. Зүгөөр эдэ хоёрнай конкуршоо гадуур урилдаашье наа, бэлэдхэл һайнтай байһанаа харуулаа гээд тэмдэглэе. Харин гүйсэд бэшэ хургуулинууд сооһоо бүхы

зайнуудаа 8,10-8,20 минута соо гаталһан 38-дахи, 39-дэхи, 54-дэхи хургуулинуудай команданууд түрүүшын гурбан һуури эзэлэе. Эдэнэрэй удаа дурсагдаша хургуулинуудай хүбүүд урилдаанда гараба. Эндэ 38-дахи хургуулиин хүбүүд басагадтаал адли түрүүлэн эржэ, редакциин дамжуулгын кубогта хүртэһэндөө аргагүй баясаа бэлэй. Удаадахи хоёр һууринуудта 39-дэхи, "Импульс" нэгэдэлэй хургуулиин команданууд гараба. (Үргэлжэлэһын 19-дэхи нюурта).

РАДИОГОЙ, ХЭЛХЕЭ ХОЛБООНОЙ БҮХЫ ҺАЛБАРИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҮДЭРӨӨР ХАРЬАТА КОЛЛЕКТИВҮҮДЫЕ АМАРШАЛНАБДИ!

НИИТЫН МЭДЭЭСЭЛЭЙ ХЭРЭГСЭЛНҮҮДТЭ ҺУНГАЛТЫН УРДАХИ ИДХАЛГЫН МАТЕРИАЛНУУДЫЕ ТОЛИАХО ТУХАЙ

Һунгалтын урдахи идхалгын материалнуудые толилхо дүримүүдые тайлбарилһан Тогтоол Буряад Республикын һунгуулиин комисси апрелин 21-дэ абаа һэн. "Россия Федерациин эрхэтэдэй һунгуулиин эрхэнүүдые болон референдумда хабаадаха эрхые лаб хангаһан эрхэ нүхэсэлнүүд тухай" Федеральна Хуулиин 47-дохи статьятай, "Буряад Республикын Президентин һунгалта тухай" Буряад Республикын хуулиин 50-дахи статьятай, "Буряад Республикын Арадай Хуралай депутатуудай һунгалта тухай" Буряад Республикын Хуулиин 39-дэхи статьятай зохилдуулан, түлөөһэгүйгөөр гү, али үндэһэгүйгөөр доошолуулагдаһан сэнгүүдээр һунгалтатой сэхэ гү, али зарим тэдыгээр холбоотой хүдэлмэринүүдые дүүргэхыень, эд бараа худалдахыень юридическэ нюурнуудта, тэдэнэй филиалуудта, түлөөлэгшэ эмхинүүдтэ болон бусад эмхинүүдтэ хоригдодог. Тиин "Буряад Республикын һунгуулиин комисси тухай" Буряад Республикын Хуулиин 5-статьяе хүтэлбэри болгон, Буряад Республикын һунгуулиин комисси иигэжэ тогтоогоо:

Президентин болон Республикын Арадай Хуралай бусад депутатуудай һунгалтаар идхалгын материалнуудые түлөөһэгүйгөөр гү, али доошолуулагдаһан сэнгүүдээр сэнгүүдээр толилхыень ниитын мэдээсэлэй хубийн хэрэгсэлнүүдтэ - юридическэ нюурнуудта хорихо. Тэрэ тоодо бүридхэлдэ абтаһан кандидатуудай хэн нэгэн тухай муушалһан материалнуудые толилхыень хорихо. Юундэб гэхэдэ, иимэ материалнууд бүридхэлтэй бусад кандидатуудта түлөөһэгүй аша туһа үзүүлһэн ябадал болоно ха юм.

2. Али нэгэ кандидатай "түлөө" гү, али "буруушаһан" идхалгын материалнуудые гаргаха захилнуудые дансалан бүридхэхэдөө, тус тус хүдэлмэринүүдые дүүргэхыень бүридхэлтэй кандидатай зүбшөөл болон тэрэнэй һунгуулиин жасаһаа оруулагдаһан түлбэри гэршэлһэн документнуудые газетэнүүд, телерадиокомпанинуудай редакцинуудта, идхалгын продукци гаргадаг предприятинуудта дамжуула ёһотой гэжэ эрхэтэдэ, юридическэ нюурнуудта ойлгуулха. Тус тогтоол ниитын мэдээсэлэй хэрэгсэлнүүдтэ толилхо.

1. Буряад Республикын

XXI ЗУУН ЖЭЛЫЕ УГТУУЛАН...

Наяаг - ерээд онуугта, тубилган шэнэдхэлгын үеэр хургуулийн багшанарай коллектив түрүү онол аргуудыг бэдрэлгын, эрхим гүй дүршэл халан абалгын замаар габшанхай. Арбааг жэлэй хугасаага Роза Александровна Фомкинова коллективны хүтэлбэрлэхдээ, хуралсалай - хүмүүжүүлгын талаар, мүн хургуулийн материально-техническэ үндэһе хуури бэхжүүлхэ талаар горитой хубитаяа оруулаа. Хургуулийн дэргэдэхи интернадаг байшан, котельнэ захиабариллагаа, теплицэ болон столово ашаглалаага тушаагага. Энэл үеэр компьютерна класс нээгдээ һэн. Хургуулийн хатарай "Аяганга" ансамбль энэ үедэ яһала суурхалан байха. Хүгжэмтэ хүтэлбэрлэгшэнь В.С.Дармахеёв, хореографынь - Ц.С.Ширапова юм.

Хүүгэдэй үйлэбэриин бршага үбһэ сабшаага, куузику ургуулжа, суглуулдаг, мүн мал харадаг байгаа. З.Д.Матхановагай хүтэлбэрлэдэг куузику ургуулашадаг звано үндэр үрэгүүдыг харуулагша һэн. Жэшэнь, 1987 ондо 53197 түхэригэй продукуци тушаалан юм. Бригадын бүхэ звенонуудай ажалай хамтын дүн 85 754 түхэригтэ хүржэ, аймагай хургуулинуудай дунда 2-гохи хурида гараа һэн. Эрхим ажалайнь түлөө Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз Дунда Ази ошохо аяншалгын лүтёвконуудыг хүүгэдтэ барюулан юм. Табан жэлэй туршада колхоз хурагшадыг түлөөһегүй лүтёвкоор урмашуулан байха. Тиигжэ Тоорын хургуулиинхид Москва, Ленинград, Смоленск, Алма-Ата, Фрунзе хотонуудыг хараа һэн.

Урда үенүүдэй эрхим багшанарай жэшээ дагажа, хургуулиингаа хайхан заншалнуудыг арьбадхажа, уржа ябаа удаан бургааһадта эрдэм мэдээ олгохо, хайн хүнүүдыг хүмүүжүүлхэ зорилгоёо багшанарай коллектив бэелүүлхээр, хүүлэй жэлнүүдтэ багшанар эрдэмэй-теоретическэ болон методическэ бэлдэхэлээ хараа байса гэшшэлүүлээ. 36 багшанарай 72 процентнь дээдэ категориной юм.

Жэл бүри гуша гаран хурагшаг хургуули дүүргэнэ. 1994-1997 онуудта дүүргэгшэдэй 65-90 процентнь дээдэ болон тусхай гунда хургуулинуудта хуралсалаа үргэлжэлүүлхэн байна. Мүнөө үедэ БГУ-га 17 шабинанынь, БСХА-га - 13, БСГТУ-га - 10, БСТАКИ - 2, ИГУ - 3, МГУ-1, ИМУ-1, Турцига - 2 шабинанынь хуража байнхай.

Ю. А. Хореновой хүтэлбэрлэдэг коллектив мүнөөнэй хүнгэн бэшэ эрхэ байдалда арга хургага бэдржэ, үхибүүн бүхэниие гунда хургуулинтай болгохын, хуби залгаа, нананайнгаа замыг зүбөөр шэлэхын, хайн хайханаар жэлхын тула оролдонол даа.

"ЭГЭЭН ДҮТӨӨР ҺАНАГДАДАГ"

Тоорын дунда хургуули болоһоной хүүлээр эгээн түрүүн дүүргэгшэдэй нэгэн-Ханда Аюшеевна Хоренова. Олон удаан жэлдэ нютагтаа акушеркээр хүдэлхэн энэ хүн айл зондоо ехэ хүндэтэй, мүн гүрэн түрын үндэр хайрада - "Хүндэлэлэй Тэмдэг" ордендо хүртэһэн адартай.

Эрхим түрүү ажалайнгаа түлөө оло дахин урмашуулагдахаһаа гадна мэргэжэлэй талаар элдэб мурьсөөнүүдтэ хабаадаһан юм. Жэшэнь, 1984 ондо акушернүүдэй республиканска мурьсөөндэ шангай 2-дохи хуури эзэлэ һэн. Хүдөөдэ элүүрыг хамгаалгын албанай хүгжэлтэдэ горитой хубитаяа оруулаа. 1982 ондо тэрэнэй үүсхэлээр Тоородо участково больница баригдаһан юм. Х.А.Хоренова хургуули тухайгаа дурсана:

- 1944 ондо нэгдэхэи класста хурахаһаа ороо хүм. Дулма Жимнитовна Бардуева -

түрүүшымни багша, ходоодо хүндэтэйгөөр, дулааханаар һанагдадаг хүн. Дундуур классуудта хурахадаа Томила Бажеевна Тармаевагай түүхын хэшээлнүүдтэ айхабтар дуратай һэм.

Буряадай габыята багша Николай Бажеевич Тармаевай хэшээлнүүдыг мартагшагүйб.

Тэрэ үедэ долоон класс дүүргээд, Хэрэнэй дунда хургуулида ошожо хураха баатай байгаабди. Хэрэндэ жэл хураад байтарни, Тоородо дунда хургуули нээгдээ һэн. Николай Бажеевич Тармаев, тийхэдэ хургуулийн директор болоод байгаа, 12 хурагшадыг (тэрэ тоодо номайе) Хэрэнһээ Тоорын хургуулида асаруулжа, бидэниие одоол баярлуулаа һэн даа.

Он жэлнүүдэй үнгэрбэшье, ходоодо эгээн дүтөөр һанагдадаг эрхим хүндэтэ багшанартаа баяр хүргэжэ, хайханаар дурсажа ябадагбди.

Мүнөө хүдэлжэ байһан багшанар

1973 он. Физикээр КВН

ГҮРЭНЭЙ ШАНДА ХҮРТЭНЭН УРАН БЭЛИГТЭН

Хургуулийн хоёр шабинар Буряад Республикын гүрэнэй шанда хүртэһэн байна.

Чингис Бадмаевич Шенхоров - уран зурааша. Санкт-Петербургын уран зурагай академийн бүридэлэй Уран зурагай, скульптурын ба архитектурын институт дүүргэ. Пейзаж, портрет болон бусадшые жанруудаар зурадаг. Республиканска, бүхэроссин, бүхэсоюзна, хилын саанахи олон выставкэнүүдтэ хабаадаһан. Абай Гэсэртэ зорюулагдаһан графическа ехэ бүлэг бүтээлнүүдэйнгээ түлөө 1996 ондо республикын гүрэнэй шанда хүртэһэн байна. Россин гүрэнэй шанда зууршалагданхай.

Дандар Жапович Бадлуев - Зүүн Сибирийн соёлой институтай хүүлээр зүүн зүгэй арадуудай "Лотос" ансамбль 1979 ондо байгуулаа. 1981 онһоо абан Энэдхэг, Шри-Ланка, Монгол, Солонгос, Чехословаки, Франци ороноудаар гастрольдо ябажа, буряад хатарай уран бэлигтэй олон мянган харагшадыг танилсуулаа. Республикын гүрэнэй шангай лауреат Д.Ж.Бадлуев коллективэйнгээ зохёохы ажалыг хүтэлжэ, "Бадма сэсэг" гэнэн хатарай театр бии болгоод, хүгжэлтын бүри дээдэ шатада гаргажа байна.

ЭРДЭМТЭН БОЛОҺОН ШАБИНАРЫНЬ

- Д.Ш.Фролов - профессор, 1962-1992 онуудта ВСТИ-гэй ректор.
- М.Р.Бакланов - профессор, химийн эрдэмэй доктор, СО РАН.
- Т.Д.Даргаева - медицинн эрдэмэй доктор, РАН (Москва).
- С.Ж.Балданов - хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор, БГУ.
- К.А.Малакшанов - хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат, ИГУ.
- Н.Б.Андренов - түүхын эрдэмэй кандидат.
- А.Г.Янданов - түүхэшэн.
- В.Д.Дылгеров - физико-математическа эрдэмэй кандидат, БГУ.
- А.С.Д.Матгуев - техническэ эрдэмэй кандидат, ВСГТУ.
- А.Д.Моглоев - экономическа эрдэмэй кандидат.
- С.Ж.Укоев - хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат.
- К.Ж.Маланов - медицинн эрдэмэй кандидат, Улаан-Удын медколледжын директор.
- Н.Б.Холбоев - медицинн эрдэмэй кандидат, Эрхүү.

МЕДАЛЬТАЙГААР ДҮҮРГЭНЭН ҺУРАГШАД

- Таряшинова Тамара - алтан медаль (1968 он).
- Бакланов Михаил - мүнгэн медаль (1966 он).
- Самбуев Владимир - мүнгэн медаль (1968 он).
- Гулгонов Валерий - мүнгэн медаль (1968 он).
- Матуева Энергина - мүнгэн медаль (1996 он).

СПОРТДО АМЖАЛТА ТУЙЛАГШАД

- Будаев Ринчин - спортын мастер, хүдоогэй спортсменүүдэй дунда боксоор СССР-эй зургаадуугаар чемпион.
- Шобоев Саян - спортын мастер, медицинн дээдэ хургуулинуудай дунда РСФСР-эй чемпион (1989 он).
- Самбуев Сергей - спортын мастерта кандидат, дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Сибирийн болон Алас-Дурна зонын чемпион (1976 он), студентнэрэй дунда СССР-эй чемпион (1975 он).
- Токуренов Юрий - спортын мастерта кандидат, дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Сибирийн болон Алас-Дурнын чемпион (1976 он).
- Дарбаков Валерий - спортын мастер, марафонной урилдаагаар РСФСР-эй чемпион (1979).
- Мункуев Карл - волейболоор Буряадай чемпион (1973).
- Холонгуев Бэлигто - граната шэдэлгээр республикын түрүү хуури эзэлхэ мурьсөөнэй шанда хүртэгшэ (1987), I-дэхи разряд.
- Холбоев С-Жап- I-дэхи разряд, Россин Федерацийн чемпион (1973).
- Турбянов Д.Р. - спортын мастерта кандидат, Россин түрүү хуури эзэлэгшэдэй нэгэн (1976).
- Бараев Александр - спортын мастерта кандидат, боксоор Россин түрүү хуури эзэлэгшэ (1976), студентнэрэй дунда Россин чемпион (1974, 1975).
- Холбоев Владимир - спортын мастерта кандидат, хүдоогэй спортсменүүдэй дунда Россин чемпион.

Чингис Шенхоров Ким Маланов хоёр

Дандар Бадлуев хатарна

Энэ хуудаһыг Тоорын гунда хургуулийн завуч А.Саргаева, манай корреспондент Т.Самбялова хоёр бэлдэбэд.

75-летию Республики Бурятия

РАЗДЕЛЕНИЕ БУРЯТ - ФАКТ ОСМЫСЛЕННЫЙ

Осенью прошлого года руководство округа организовало торжества по поводу 60-летия образования административной единицы, ныне субъекта Федерации в рамках России. Был доклад главы окружной администрации В.Малеева, где очень кратко упоминалась политическая обстановка в стране в 1937 году, в результате которого появилось столь странное образование, как Усть-Ордынский Бурятский автономный (первоначально - национальный) округ. Он в буквальном смысле и тогда, и теперь отрезан от остальной этнической Бурятии. Собственно в этом и была самоцель политиков 1937 года. А в наши дни?..

В ИСТОРИИ России, да и в Мировой истории не найти подобного примера, когда маленький народ необходимо было бы разделить на несколько изолированных друг от друга частей. Неужто буряты, будучи в одной целой БМАССР, представляли столь грозную опасность?

Очень быстро в 1937 году были созданы здесь местные структуры власти, аресты и уничтожения лучших местных национальных кадров сопровождалось насаждением других чиновников, которым, мягко говоря, были чужды понятия гуманизма, порядочности и истинно человеческого измерения и, естественно, национального патриотизма.

Размышляя над феноменом тех событий, приходишь к выводу, что политика того времени была глубоко осмысленной. Хотим того или нет, но практика существования нашего округа до сегодняшних дней в отрыве от Бурятии это нечто иное, как политика продолжения трагедии 1937 года. Почему в демократической России не дают должную оценку этому факту, почему высшее руководство автоматически закрепляют статус-кво 1937г.

Я глубоко убежден, что, если нет возможности ревизии территориально-административного раздела этнической Бурят-Монголии, то почему не предпринимаются шаги по эффективным мерам по моральной, культурной, политической компенсации? Учитывая нашу оторванность от РБ, почему не создать хоть единую систему СМИ, т.е. газет, телевидения и радио? Ведь начата 60 лет назад политика дает ужасные плоды, здесь практически не услышишь бурятскую речь, утеряны национальные особенности быта, характерные нормы морали и самое горькое то, что многие люди ни во что не ставят необходимость сохранения ценностей, которые собственно пока нас относятся к бурят-монголам.

Странные моменты соседствуют рядом в наше время, я уже упоминал выше, что в те годы формировали руководство округа с тем, чтобы закрепить факт раздела БМАССР и на месте замкнуть цикл административной деятельности. Теперь, когда округ считается субъектом федерации, и подавно необходима бюрократическая система. Эта разросшаяся мощная и многочис-

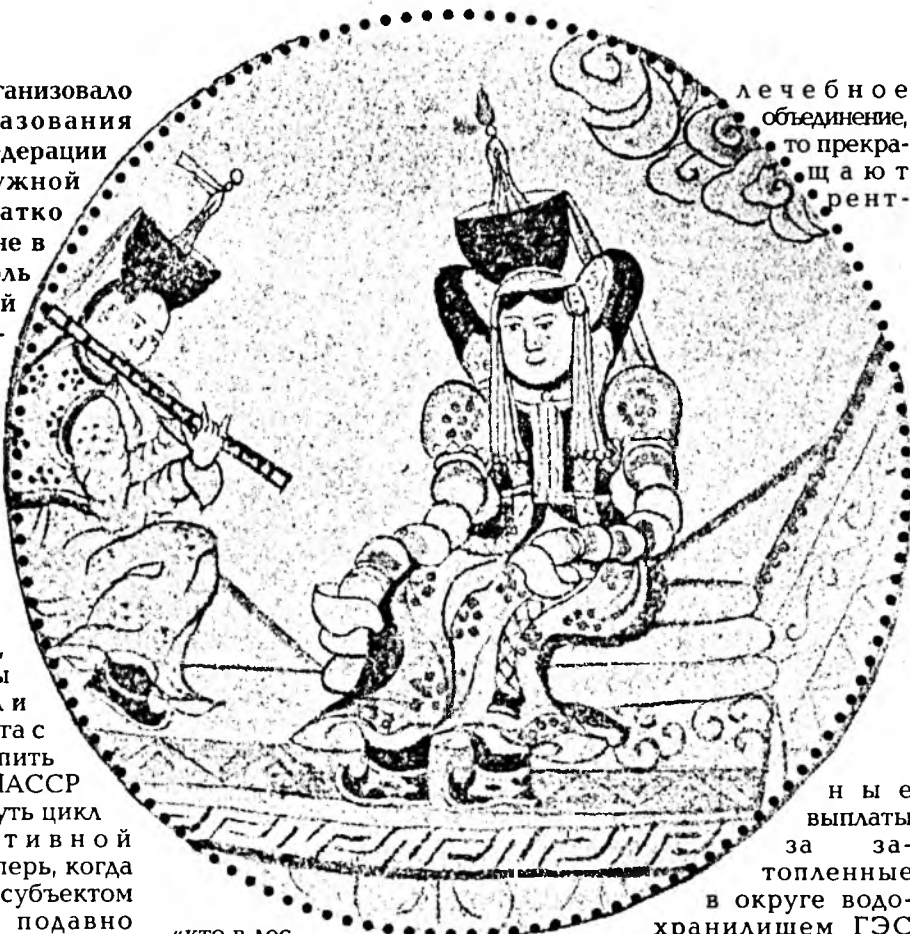
Существование Усть-Ордынского округа в наши дни - продолжение трагедии 1937 года

ленная прослойка живет за счет факта существования округа, и, естественно, они категорически против хоть какого-либо подхода с ревизией событий 1937 года. Один из крупных (для округа) чиновников заявлял мне, такому непонятливому, дескать, ты пойми, в Москве целых три представительства от бурят! Разве мы будем иметь их в таком количестве, если мы будем в единой республике?

ПОИСТИНЕ МУТАЦИЯ произошла в некоторых чиновничьих головах. Ради власти и кресла такие люди готовы и на вещи, которым трудно найти адекватное определение. Одно ясно, на факте раздела нашего народа паразитирует чиновничий люд. Когда обсуждался флаг и герб округа, я внес в нашу Думу предложение о необходимости соответствия цветов и

Мы хотим иметь постоянную, каждодневную связь с остальной частью родного по крови народа...

пропорции флага округа флагу Республики Бурятия, лишь допустив различие гербов на их фоне. Другой крупный чиновник буквально с пеной у рта возмущался, что зачем будем копировать ЧУЖОЕ! И теперь представьте - торжества, где присутствуют главы всех трех бурятских субъектов Федерации, а на флагштоках трепыхаются -

лечебное объединение, то прекращают аренду

ны выплаты за затопленные в округе водохранилищем ГЭС

«кто в лес, а кто по дрова».

Никто из посторонних гостей глядя на эти штандарты никогда не придет к заключению, что эти три символа имеют общую основу, что они бурятские. Вот какова сила инерции 1937 года, в такой же мере ущербны перспективы консолидации бурят-монгольской нации в России. Мы хотим иметь постоянную, каждодневную связь с остальной частью родного по крови народа, проживающего в Республике Бурятия и Агинском округе. С помощью современных средств массовой информации, прежде всего телевидения, мы могли бы «посещать» национальные театры, музеи, выставки, «встречаться» с бурятскими писателями, поэтами, композиторами, певцами, учеными, уникальными людьми из глубинки, «участвовать» в народных празднествах, молиться и слушать проповеди в дацанах, быть в курсе всех политических, экономических и культурных новостей.

А что получается? Иркутское телевидение вообще игнорирует округ и бурятскую тематику. По программам телепередач за многие годы приходишь к однозначному выводу - округа как такового НЕТ. Иркутское радио с этого года прекратило двадцатиминутное вещание на бурятском языке. Теперь и на радио НЕТ округа.

А не приходит, дорогой читатель, Вам на ум: нет человека - нет проблем! То прекращают прием больных из округа в областное

земли и ид. и т.п. Понимаю, что в Иркутской администрации сидят не злодеи. Но где грань административных рутинных отношений, а где уже политический ляпсус, или более того, диктат, игнорирование и Великодержавный ...изм?

Вызывает тревогу и то, что предстоит. Я имею в виду Закон о собственности на землю, который витает в московских кругах. Согласен, у земли должен быть заботливый и постоянный хозяин, работник, который лелеет и бережет ее. Если в наше время начать

приватизацию земли, то ее неподготовленность видна невооруженным глазом. Должен заметить, что в отличии от остальной этнической Бурятии, наши земли резко выделяются в сторону плодородия, лесные угодия по своему составу и структуре при относительном сравнении с лесами Забайкалья тоже имеют преимущества. Но это к слову.

Современное наше сельское хозяйство, в основном, на сегодняшний день лишено шлейфа техники, ремонтные мастерские разуклоплектованы, на счетах - одни долги, сами сельчане не имеют не то что опыта, а представления о том, как самостоятельно обращаться со своими наделами. Вопрос, кто будет этот барин? Цивилизованный, порядочный, пекущийся о земле

и работающий на будущее России? Или Голупенко, или Фунтиков, которые из «новых», и им начхать на все, что сказано выше?

Предвидя эти события, хотелось бы узнать, есть ли в нашем округе хоть какая-то концепция земельных отношений? Понимаем ли мы, что пользование землей, климатические условия, расстояния и национальный состав населения отличаются от средней полосы России? Нашему брату и сейчас очень тяжело, зарплаты нет, Иркутский рынок заблокирован от сельских поставщиков перекупщиками - мафией, короче. В менталитете нашего здешнего буряты глубоко под коркой сознания сидит - никогда он не должен возомнить, что он хозяин Земли! И рядом с этим парадоксально соседствует глубинное, от века чувство почитания земли. Наш шаманизм имеет священные природные места -

Разросшаяся могучая и многочисленная прослойка живет за счет существования округа...

места преклонения многих поколений наших предков. При новой же системе земельных отношений их попросту раздадут под одну гребенку, перепродадут, а потом, глядишь, недалеко и до конфликтов.

Кстати, вполне может получиться так, что приедут выходцы из наших краев на свою малую родину, а там хозяин - уже совсем другой дядя. Иначе говоря, западная часть Бурятии под названием УОБАО (Усть-Ордынский Бурятский автономный округ) стоит на пороге новых качественных потрясений. Какой из нее она выйдет, или результат обернется дальнейшей ассимиляцией и потерей этнических территорий, или все же будет найден вариант, когда необходимость социальных реформ и их практическое осуществление помогут преодолеть административные барьеры между различными частями Бурят-Монголии, и мы окажемся перед перспективой совместного расцвета нации во всех сферах?

Иван МАНУЕВ.

Иркутская область, п. Усть-Ордынский. От редакции: Иван Александрович Мануев - бывший политработник Советской Армии. После выхода на пенсию в годы перестройки он возглавил работу по возрождению буддизма в Усть-Ордынском округе. Сейчас он возглавляет буддийскую общину окружного центра. Под его руководством возле поселка Усть-Ордынский построен буддийский дацан.

Здесь практически не услышишь бурятскую речь, утеряны национальные особенности быта, характерные нормы морали...

ПРОГРАММА ТЕЛЕ-РАДИОПЕРЕДАЧ

с 11 мая по 17 мая 1998 года

11 МАЯ, ПОНЕДЕЛЬНИК

КАНАЛ «ОРТ»

- 9.00 Фильм «Отряд Трубочева сражается»
10.35 Дисней-клуб
11.00 Новости
11.10 Домашняя библиотека
11.30 Утренняя почта
12.10 Каламбур
12.45 Смак
13.05 Умники и умницы
13.55 Фильм «Баллада о солдате»
15.25 Хоккей. Чемпионат мира.
Матч команда финальной группы
17.30 Дисней-клуб
18.25 Клуб путешественников
19.20 Джентльмен-шоу
19.55 Фильм «Колдунья»
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время
22.40 Комедия «Быть или не быть?»
00.45 Футбольное обозрение
01.15 Новости
01.40 «Щит и меч» фильм 4-й «Последний рубеж» (до 03.00)

12 МАЯ, ВТОРНИК

КАНАЛ «ОРТ»

- 7.00 Доброе утро
10.00 Новости
10.15 Роковое наследство
11.00 Тема
11.50 Здоровье
12.20 Домашняя библиотека
12.30 Угадай мелодию
13.00 Новости
13.15 Вместе
14.00 Трагедия века. Фильм 12-й. Восточный вал
14.55 Мультфильм и. Курская битва
15.25 Женские истории
15.25 Футбольное обозрение
16.00 Новости
16.15 Волшебник страны Оз
16.45 Мультфильм
16.55 Счастливый случай
17.40 «Пещера Золотой розы»
18.10 До 16 и старше...
18.30 Вокруг света
19.00 Новости
19.20 Роковое наследство
20.05 Час пик
20.30 Угадай мелодию
21.00 Тема
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время
22.40 Фильм «Жить»
00.50 Повороты и друзья
01.55 Новости (до 02.20)

13 МАЯ, СРЕДА

КАНАЛ «ОРТ»

- 7.00 Доброе утро
10.00 Новости
10.15 Роковое наследство
11.00 Тема
11.45 В мире животных
12.25 Джентльмен-шоу
13.00 Новости
13.15 Вместе
14.00 Трагедия века. Фильм 13-й. Восточный вал
14.55 Мультфильм
15.10 Хоккей. Чемпионат мира.
Матч финальной группы
16.00 Новости
16.20 Волшебник из страны Оз
16.45 Классная компания
17.10 Зов джунглей
17.40 «Пещера Золотой розы»
18.10 До 16 и старше...
18.30 Вокруг света
19.00 Новости
19.15 Роковое наследство
19.55 Час пик
20.20 Хоккей. Чемпионат мира.
Матч финальной группы
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время
22.40 Комедия «Не может быть»
00.35 Документальный детектив «Агент «Сфера»
01.20 Новости (до 01.45)

14 МАЯ, ЧЕТВЕРГ

КАНАЛ «ОРТ»

- 7.00 Доброе утро
10.00 Новости
10.15 Роковое наследство
11.00 Человек и закон
11.35 Пока все дома
12.25 Домашняя библиотека
12.25 Эти забавные животные
13.00 Новости
13.15 Вместе
14.00 Трагедия века. Фильм 14-й. Освобождение Киева. Фильм 15-й Тегеранская конференция
16.00 Новости
16.20 Невероятные приключения Джонни Квеста
16.40 Классная компания
17.10 50х50
17.40 «Пещера Золотой розы»
18.10 До 16 и старше...
18.30 Вокруг света
19.00 Новости
19.25 Роковое наследство
20.10 Час пик
20.35 Золотая лихорадка
21.10 Человек и закон
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время
22.40 Детектив «Улики»
00.15 Женские истории
00.45 Новости (до 01.10)

15 МАЯ, ПЯТНИЦА

КАНАЛ «ОРТ»

- 7.00 Доброе утро
10.00 Новости
10.15 Роковое наследство
11.05 Клуб путешественников
11.55 Смак
12.25 Домашняя библиотека
12.25 Играй гармонь любимая
13.00 Новости
13.10 Вместе
13.55 КВН-98
16.00 Новости
16.15 Фильм «Белый клык»
18.05 «Улица «Сезам»
18.35 Вокруг света
19.00 Новости
19.15 Мультфильм
19.30 Роковое наследство
20.20 Хоккей. Чемпионат мира.
Матч команд финальной группы
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время
22.40 Поле чудес
23.40 Фильм «Особенности национальной охоты»
01.15 Новости
01.35 Триллер «Ядовитый плащ» (до 03.20)

16 МАЯ, СУББОТА

КАНАЛ «ОРТ»

- 9.00 Приключенческий фильм «Не ставьте Лешему капканы...»
10.20 Мультфильм
10.45 Слово пастыря
11.00 Новости
11.10 Непутевые заметки
11.30 Пака все дома
12.10 Утренняя звезда
13.00 Армейский магазин
13.30 Играй, гармонь любимая
14.00 Крестяньские ведомости
14.30 Подводная одиссея команды Кусто
15.25 Смехопанорама
16.00 Новости
16.15 Мультфильм
16.15 Клуб путешественников
17.05 Концерт
17.40 Дисней-клуб
18.00 Чтобы помнили. Инна Гулая
18.40 Мультфильм
18.50 Песня-98
19.45 Фантастическая комедия «Кокон: возвращение»
21.55 Киноафиша
22.00 Время
22.50 «Сезон охоты» 2 с.
00.05 Хоккей. Чемпионат мира.
Финал. 2-й матч
02.45 Новости
03.10 Фильм «Прохожая из Сан-Суси» (до 05.10)

17 МАЯ, ВОСКРЕСЕНЬЕ

КАНАЛ «ОРТ»

- 8.45 Фильм «Вам и не снилось»
10.10 Лотто миллион. Спортлото
10.30 Дисней-клуб
11.00 Новости
11.10 Непутевые заметки
11.30 Пака все дома
12.10 Утренняя звезда
13.00 Армейский магазин
13.30 Играй, гармонь любимая
14.00 Крестяньские ведомости
14.30 Подводная одиссея команды Кусто
15.25 Смехопанорама
16.00 Новости
16.15 Клуб путешественников
17.05 Концерт
17.40 Дисней-клуб
18.00 Чтобы помнили. Инна Гулая
18.40 Мультфильм
18.50 Песня-98
19.45 Фантастическая комедия «Кокон: возвращение»
21.55 Киноафиша
22.00 Время
22.50 «Сезон охоты» 2 с.
00.05 Хоккей. Чемпионат мира.
Финал. 2-й матч
02.45 Новости
03.10 Фильм «Прохожая из Сан-Суси» (до 05.10)

КАНАЛ «РОССИЯ»

- 8.00 Утренний экспресс
8.50 Утро крестьянина
9.15 Красная книга
9.45 Маски-шоу
10.15 Сам себе режиссер
10.40 Домашний очаг
11.10 Доброе утро, страна
12.00 У всех на устах
12.30 Чародей. Страна Великого Дракона
13.25 Музыкальный ринг - Новое поколение
15.00 Вести
15.30 10 лет Дому моды
«Валентина Юдашкина»
18.40 Муз. фильм «Остров погибших кораблей»
21.00 Вести
21.35 Аншлаг
22.35 Психологическая драма «В лунную ночь» (Италия-Франция)
00.30 Дежурная часть
00.45 Сиреневый туман
01.25 Авто-шоу (до 01.55)

КАНАЛ «РОССИЯ»

- 8.00 «Морские псы»
8.15 Проснись
8.30 Вести
9.00 Дежурная часть
9.15 Товары почтой
9.20 Мир здоровья
9.30 Деньги
9.45 Графоман
9.55 Православный календарь
10.00 Диалоги о животных
10.50 Короткометражные худ.фильмы
12.00 Вести
12.35 Театр+ТВ
13.15 Ваши любимые мелодии
15.00 Вести
15.30 Собачий нос
16.20 Маленький бродяга
16.45 Мультфильм
17.30 Рек-тайм
17.40 Дуэт «Белый острок»
18.05 Улугур. Экологическая тропа Северобайкаля
18.20 Рек-тайм
18.30 Мы и налоги
18.45 Байгал
19.00 Буряад ором
20.00 Путь
20.30 Петербургские тайны
21.50 ПСИ-фактор
00.40 Вести
01.10 Дежурная часть (до 01.40)

КАНАЛ «РОССИЯ»

- 8.00 «Морские псы»
8.15 Проснись
8.30 Вести
8.55 Подробности
9.10 Дежурная часть
9.25 Товары почтой
9.40 Деньги
9.55 Православный календарь
10.00 Вовремя
10.30 Сам себе режиссер
11.00 Короткометражные фильмы
12.00 Вести
12.20 Графоман
12.25 К-2 представляет
13.20 Совершенно секретно
14.15 У всех на устах
14.45 Ваши любимые мелодии
15.00 Вести
15.30 «Уважаемый человек» 1 с.
16.30 Маленький бродяга
16.55 Мультфильм
17.30 Рек-тайм
17.40 «Серебряный человек»
18.05 Встреча с директором лицей-интерната N 1 Саянским Ж.Б.
20.00 Са...
20.25 Пелама
20.30 Республиканские новости

КАНАЛ «РОССИЯ»

- 8.00 «Морские псы»
8.15 Проснись
8.30 Вести
8.55 Подробности
9.10 Дежурная часть
9.25 Товары почтой
9.40 Деньги
9.55 Православный календарь
10.00 Вовремя
10.30 Сам себе режиссер
11.00 Короткометражные фильмы
12.00 Вести
12.20 Графоман
12.25 К-2 представляет
13.20 Совершенно секретно
14.15 Репортер
14.45 Ваши любимые мелодии
15.00 Вести
15.30 «Уважаемый человек» 2 с.
16.30 Маленький бродяга
16.55 «Арабелла возвращается»
18.00 Мультфильм
18.10 Рек-тайм
18.20 «З.А.»
18.35 Репортер
19.00 Путь
20.00 Са...
20.25 Пелама
20.30 Республиканские новости

КАНАЛ «РОССИЯ»

- 7.00-8.00 Утро комментаторского ТВ
КАНАЛ «РОССИЯ»
8.00 Мультфильм
8.15 Проснись
8.30 Вести
8.55 Подробности
9.10 Дежурная часть
9.25 Товары почтой
9.40 Деньги
10.00 Православный календарь
10.05 Короткометражные фильмы
10.20 Док. фильм
10.35 Бродвей нашей юности
11.05-12.00 День комментаторского ТВ
КАНАЛ «РОССИЯ»
12.00 Вести
12.20 Графоман
12.30 Петербургские тайны
13.30 Старая квартира. Год 1971-ый. Часть 2-ая.
14.45 Торговый дом
15.00 Вести
15.35 «Уважаемый человек» 3 с.
16.25 Республиканские новости
17.30 Путь
18.00 Са...
18.25 Пелама
19.00 Путь
19.55 Мультфильм
20.25 Пелама
20.30 Республиканские новости

КАНАЛ «РОССИЯ»

- 8.00 Утренний экспресс
8.50 Утро крестьянина
9.20 Красная книга
9.45 М/ф «Конек-Горбунок»
11.00 Позовните Кузе
11.25 Домашний очаг
11.50 Вовремя
11.20 Доброе утро, страна
13.10 Почта РТР
12.45 У всех на устах
13.35 Чародей. Страна Великого Дракона
14.25 У всех на устах
15.00 Вести
15.20 Люди, деньги
15.50 Федерация
16.45 Мультфильм
17.15 Голонго. Фестиваль коллективной детского творчества Южигинского района
15.35 Дела деревенские
17.55 «Музея зула». Алагатский район
15.30 Мир книг с Леонидом Куравлевым
15.50 Закон и порядок
16.40 Волейбол. Мировая лига. Россия-Польша
18.40 Арена
19.40 Совершенно секретно
20.40 Старый...
01.35 К-2 представляет
02.30 Русский бой
03.20 Психологическая драма

КАНАЛ «РОССИЯ»

- 8.00 Утренний экспресс
8.50 Служу Отечеству
9.15 Осторожно, модерн
9.40 Аншлаг
10.35 Маски-шоу
11.00 Сам себе режиссер
11.35 Доброе утро, страна
12.15 Тайны темных джунглей
13.10 Там-там
14.05 Парламентский час
15.00 Вести
15.30 Мир книг с Леонидом Куравлевым
15.50 Закон и порядок
16.40 Волейбол. Мировая лига. Россия-Польша
18.40 Арена
19.40 Совершенно секретно
20.40 Старый...
01.35 К-2 представляет
02.30 Русский бой
03.20 Психологическая драма

18.05 Встреча с директором лицей-интерната N 1 Санжамъян Ж.Б.
18.05 Мультфильм
18.10 Рек-тайм
18.20-23.40 "Дорожная часть" (до 01.40)

18.45 Скрываемый туман
01.25 Авто-шоу (до 01.55)
19.00 Бурсад орон
20.00 Бурса
23.50 НСН-Фолкер
00.40 Вести
01.10 Дежурная часть (до 01.40)
01.25 Горячая десятка (до 02.25)

КАНАЛ «РОССИЯ»
21.00 Вести
21.30 Подробности
21.45 Живая коллекция
22.40 Дежурная часть
22.55 Футбол. Чемпионат России. «Динамо» (Москва) - «Спартак» (Москва)

КАНАЛ «РОССИЯ»
21.00 Вести
21.30 Подробности
21.45 Санта-Барбара
22.50 Петербургские тайны
23.50 Притворщик
00.45 Вести
01.15 Футбол. Кубок кубков, Фингал

КАНАЛ «РОССИЯ»
21.00 Вести
21.30 Подробности
21.45 Санта-Барбара
22.50 Петербургские тайны
23.50 Притворщик
00.45 Вести
01.15 Футбол. Кубок кубков, Фингал

КАНАЛ «РОССИЯ»
21.00 Вести
21.30 Подробности
21.45 Санта-Барбара
22.50 Петербургские тайны
23.50 Притворщик
00.45 Вести
01.15 Футбол. Кубок кубков, Фингал

Бальжинима Юндунов

Балмаев, Ахамаев, Пылжитов, Жалмаев, Бутитов, Долгоров, Ухинов, Дулмаев, Сэрэгмаев, Янжимаев, Сэсэгэй ... – бэлбэһэн һамгадай бээтэ хүбүүд – абын шарай, эсэгийн даамай үгын даасые үзэнгүй өөгөө болоһон, эхынгээ үндэр нэрье абажа, унагаангүй ябаһан олон тоото танил талааа ЗОРИУЛНАБ.

ДОЛООН УЛААН НАҺАН

ПОЭМЭ

Эсэгэ Ороноо
хамгаалгын Агуухэ
дайнда унаһан алдарт
хүбүүдэй гэрэлтэ
аурасхаал хэзээдэш
мүнхэ! Үндэр түшэлгэ
- аба гэдэг хүниие
мэдэнгүй, эхынгээ
нэрээр обог хэһэн
буряад зон тоо
тоомшогүй.

Тус поэмэ гүн
гүнзэги удахаараа
уншагдадай досоохине
доһолгохынгоо
хажуугаар, эхэ хүнэй
үнжэгэн сэдхэл
үнэншэмэ хурсаар
уянгатуулан харуула.
Баян, уян, нугархай,
хэлэн гээ һаа, энэ
зохёолоо онсо
хабаатай.

Өөрөө абатай (мүн
лэ дайнда хабаа-
далсаһан) үдэһэн
авторай түшэхэ
эсэггүй далижаһан
танил, олон
талануудтаа зохёолоо
зорюулһаниинь
һайхан.

Һүүлэй үеын
худхалаан сооһоо гэнтэ
ялас гэһэн тус поэмэ
тухай олонитэ
уншагшаа һанамжа-
нуудаа хэлэхэ аабза
гэжэ найдагдан.

В.ЖАПОВ,
хэлэ бэшэгэй
эрдэмэй кандидат,
БГУ-гай кафедрэ
даагша.

1.
Үдэрэйш ошохогүйн гэжэ
Үйлэтэйхэн бэлэй даа - аа-яа!
Ойрын хүн бэшэ һаань,
мэдэжэ,
«Арбатай!» - гэхэб хаа-яа...
Тэрэ, энэш гэнгүй,
Тоолоо һаа үдэрш гэнгүй,
Торгон улаан
Тэршээ эршэ
Түргэн наһамни ерэнхэй -
Дэбхэр-собхор -
Тэбхэр долоо хүрэнхэйб.
Долоо хүрөөб -
Долоон шархи таһа үрөөб.
Долоо хүрөөб -
Долоон дабаа тойрон харааб.
Хойто үндэрэй оройдо
Хэзээб даа нэгэ гараал һаа!
Хамаг дэлхэйн шарайда
Хэн байһанаа хэлээ һаа!..
Долоо, долоо...
Долоо гээд хэды бэлэй?
Долоо, долоо... Эндээ
Долонгир хүбүүн гүүлэнхэйб.
Дүтэ, холынш танил зондо
Дэмы бэшэ магтууланхайб.
Удахагүй иигээд - марятай,
Утаар татаһан суурятай.
Уг-маг даа, һогногор,
Уһанай тунадаг намар.
Удаан гээшэнь даа!.. Ямар
Юумэ ааб тэрэ һургуули?
Юугээл хэлсэгшэб:

«Гаргуулаа!..»
Яахадань шабини гаргагшаб -
Ядахадань гү, али
шалихадань?..
Үгы даа, дээрээ ортожо,
Үүдэнэйш урда айжа!
Үшөөл һайса -
Эхилжэ ерээд бултые
Үзэхэл байн даа,
Үхэр, хонид шэнги
Эдэ -
Ондо ондоо
Үзэгүүдые!

2.
Унягай хоорондуур
һанжаһан
Уршагар шара саарһан
Олон дабхартаа, зузаандаа
Үбэлы хабартайн тэсээ даа.
Уриш ганса үгэдэг юм бэшэ -
Үдэр бүри хуулан,
Үдэш бүри шуулан,
Эжымни хэлэхэ: «Бэшэ!..»
Астагар А-һаа захалан,
Асууха аалихан:
- Бэээр томо, тэнзэгэр,
Бригадир Балтамтай?
- Бэ!

- Тармуур шэнгимнай?
- Тэ!
- Тэжэн голёо һажаанхай,
Тохир хүлөө жиинхэй?
- Жэ!
- Амаа ехээр ангайшанхай?
- ?
- Эмээл хотогоргай?
- Мэ!
- Ёлог гэһэн нюдэтэй?
- Ё!
- Ёлог гэһэн нюдэгүй?
- Е!
- Хабшаг, ухбаад?
- Хэ! Гэ!
... Эхин һургуулин тахахан

Эрдэмэй гогшоо захиан.
Эжымни намдаа зааха,
Амыем тодон байха.
- Энэмнай юун бэлэй?
- А... АБ... АБА... -
Эжымни гэнтэ
Утаар һанаа алдаха.
- Энэмнай хэн бэлэй?
- Э... ЭЖ... ЭЖЫ... -
Эжымни гэнтэ
Уруугаа хараад абаха.

3.
Урсахан гэрэймнай гоёолто
Улаан шэрэтэй гунгарбаа.
Наһата, бурхад, сүгсэ арбаад,
Нэгэ хэдэн номой ороолто...
Шара торгон мансытай -
«Сагаан Шүхэртэ»,
Дээрэ дээрэһэнь
Дүйрэтэрөө уншадаг
«Доржо Жодбо» энэ
хэбэртэй.

Үшөө саашань -
Үхэл, нүгэл усадхагша
«Алтан Гэрэл»,
Үгыш һаа манай -
Үхи хүүгэд, малай
Үбшэ хабша арилгагша
Үлзы хутаг «Банзарагша».
Хургаараа бурхан тээшэ
Харуулаа һаа - нүгэл,
Хулгайһан конфет гээшэ -
Хараал шэнгэһэн үхэл!
Ама, хамараа бүглэнгүй
Амилхаш урдань эрхэгүйш
һаа,
Гунгарбаа шүтөөнөө
татлюургүй
Гол түлэб танидагыһе һаа.
Гансал... -
Гуулин бурхадай арахана,
Гурба-дүрбэн номой
дорохоно,
Гурбалжан шойнжон
эбхэлээ -

Гарахал, харахал бүхэндэм
Гансаарандам юушьеб
хэлээ...
Нугалагаараа элэнхэй,
Нюужа тэндэ дараатай,
Булта адли хэмжээнэй
Бултайд гэһэн саарһанууды
Мэдэхэгүй дээрэһээ,
хэзээнэй
Мэрэхэб мэнэл
асуудалнууды:
- Эжы, энэ юун бэ даа? -
Үргөөрөө заагаад абахаб.
- Яахашниб дээ... -
Ямаршьегүй байтараа
Залд гэһэншүү айтараа.
- Харахаа һананаб!
- Хараадшье яахашниб дээ...
Халта томо больш даа,
Хүлээ...
Хүлээл даа *
Хоюулханаа,
Хүбүүмни!

4.
Эжынгээ жиир лэ һалираанда
Үнээ, буруугаа шобторжо
Үлүү удаан нэтэрээндэ,
Эдээшгэ үдхэн үнгэтэй
Үдэшин сугсагаар нэмэрээндэ
Үлын һууһан
Үсөөн тэды
Эрхэ бурхаднайш шалаад,
Эсэхэ ёһотой хал даа гэн,
энээндээ

Үльгам гэгшээр
Өөрөөш мэдэнгүй үнэншөөд,
Уудалшоо бэлэйб -
Ухаандаа, саанаа, гэбэш,
айнгаа,
Улаан шэрэтэй
Анхилһан гунгарбаа.
Хүхэ бэхээр
һайбарлууһан
Хуу адли бэшэгүүд, бэшэгүүд.
Юун гэтэрээ хадагалууһан,
Юутэ юумэн гээшэ гү?
Дүгэд гэтэр эбхээтэй
Дундань нэгэ саарһан
шэгээтэй -

Дадал намда үзэгтэй,
Дармал томо гаршагтай.
Хуудаһа тэниилгэн дэлгэнэб,
һааритай хургаяа тулганаб -
Аман соогоо бэдэрнэб,
Иийэрхүү үгэ гарганаб:
«ИЗ...ВЕ...ЩЕ...НИ...Е...» -
Энэ юун гэнэ хаб нихэдээ?
Ороһуули даа һургуулида,
шамай
Ойлгохол байхаб,
«избэцэни!»

5.
Эсэдэггүй,
Элэдэггүй,
Элдэһэн нэхы арһандал
Энэрхы -
Үнжэгэн хоёрхон гарай.
Үдэртөө гэртээ үлэхэдэ,
Ээрсэг-хөөрсэг ажалай
Эрьюулгэ һабаа бүлэхэдэ,
Өөрөө
Ори гансаарханаа бэшэ -
Эжынгээ үгэтэй,
Эжынгээ нюдэтэй,
Аяар зуун үхэрнүүдээ
Алдангүй харанхайб.
Тоонын тухай нюрууда -
Тоног моринойнгоо оройдо,
Татан, матан сэхэлһэн,
Түүдэгэй галда барһан,
Татаһатай һурша ургая
Тохонотгоо хантархадаа,
Тагар адуушантай нюргая
Тухайш бэшэ һэн гэлэйб...
Тээд нарибшалхада -
Тон тэрэ, энэ гэлсээ хада,
Татаһатай иимэ ургатай,
Хай даа,
Хэн үшөө бии хаб даа?
Унаа моримни -
Үнөөш досоомни!
Эндэ олонш үгэмни
Үсөөдэхэ гэхэмни!
Хайшааш яарадаггүй
Хашан Хулатай Балтын
Харааниинь, алдуугүй,
Хаана холоһоо түглын,
Хорёогоймнай гасууда
Хүржэ буутарын саймнай
һэб гэшөөд,
Хүршөөд байдаг һэмнай.
Хайшааш яараггүй Балта
Хайшааб даа гэхээр юм халта
Хаанаб даа холо
Хэдэн жэл болохыш
болоһон.
Хай даа, гансал соло -
Һүлгэ үбшэ олоһон.
Һалаг-һүлэг гэн оло -
Хүзүү, һээрээ хүшлэдөөд,
Хүлдөө шүдэртэй мориндоо
Хаа-яа болодогтоо
шоолуулаа:
Һомондош дайрууһан
гэлсүүдэг,
Шорондош байһаар
хэлсүүдэг,
Хурдан хүлтэй, шүдэгтэй,
Хорон юумэн хүсэтэй -
Хойноһоонь үгэ таранхай:
«Һолообтой!» гээд гаранхай.
Хүнэймнай тээд
Хүлэйншье маяа түрэлхи.

Ураг үгэ

Хооһон зугаа хусад гээдээ,
ноёо буураад болинги.
. Эй, эрын гээ аһаабша,
Үүрин хүбүүн, хаанабши?!
Үгэр энэ мори аба!..
Хүлэхэн хилээмээ
Хүсэд залгихаш сүлөөгүй,
Харайжа гаранаб мэдээгүй.
вүүе! Хэзээш минии
хараагүй,
Хэн гээш даа энээхэн?
Хэрмэн хоёр шэхээ
нэр-мэрхэн үргэнэн?
Хялам намай байшалан -
Халтад гээ хаа, айшалан?
- Үүрин хүбүүн, танилса,
Энээндээ ши найса нилза.
Маа! - гээд,
Муухайшаг болоһон
Манган гэгшын саахар
Мэшээгдди хармаанһаа
гаргаад,
Залгалаа ута жолоо
Зорюта гартам дүнгөөд,
Нюдаргын зэргэ саахар
Нүтөө гартам барюулаад,
Мэхэтэй хэнээр миһэд гэн:
- Мэрэжэрхи! - гээ хэн.
Саахарай самсаал углууе
Шадмарханаар түгдэлхэдэм,
Намай Балта харад гээд,
Нэмээ хэн:
- Аманһаа хубаан юумэн
Ондоол юм, нэгэл ондоо.
Үгэжэрхи бэшынь мориндоо!
Хоёр нюдөө
Хаража, анижа байжа
амтархан,
«Хүр-хүр!»
Хатуу саахар химэлхэн,
Хүрин зээрдэш зүһөөр гү,
Халзан хээрдэш зүһөөр гү, -
Баяр хүргөөб гэнэншүү
Бухын, духын дохилзон,
Бэе, самсымни хоншуу
Бадэрэн, дүтэлэн, үлын,
Бүтэртээрөө агаар хорон,
Байгаа бэлэй адагуусан.
6.
- Үүрин гэргэн, тэрэ талхяа
Асал даа наашань.
Энэ шархяа,
Өөтшөөн яраар, бү туша.
Эрын хэлтэрхэй -
Өөрэл хаа, өөртэн аша.
- Иигээд лэ байналди дээ... -
Эжымни угаар татаһаар,
Эмээл гэжэл танихаар
Обоо юумэ асарһаар:
- Апаа! - гээд сошоо. -
Ай хөөрхы, энэмнай үшөө
Амиды юм хэн гү?
- Амиды гэжэ!..
Энэ муухайшни бухиндаа,
Азаргануудаар апа-мана
Аргагүйгөөр наншалдаа!
Адуушан Тагарааш голоо,
Ондоохон гаргүй болёо!..
Бажанахынгаа захаар
Балта
Баһа хараад абана халта.
Эмээлшые тоhogдоо,
Оломшые татагдаа.
Дээрэ даа дүрөө -
Хээрэ суухаа дүүрээл хаа,
Хайшан гэхэб - дүүрээ!
- Зай, алезши!
- Ойлогожо!..
Эжымни сошоо, айжа.
- Орхил даа!..
Үрөөһэн гараара гэлтэй
Үргөөд намай Балта

Эмээл дээрэ тохоно,
Олгоод дүрөө үбинэ:
- Эх! Удыл ябанаш даа,
Үүрин гээ, хүбүүн даа!..
...Хүзүү, дэлһын дамжажа
Хүлөө дүрөөдэ хүргэхэдэм,
Хүлээн, хүлээн духыжа
Хүдэлэнгүйгөөр зогсодог,
Хүл доогуурын гулдиржа
Хэдэгэнэ гэтэн мүлхихэдэм,
Һүүлэйнгээ нарин хилгааһаар
Һургаал үзүүлэн
шалбаадааг,
Һолоног татаһан нюдэтэй,
Хорогүй
Хонин номгон сэдхэлтэй,
Хөөрхэй,
Найхан ямар амитан һэм!
Арбагар бага хаһымни
Агта хүлэг бэлэй лэ.
Абагүй хитүү наранаймни
Алтан хуяг гэлэй лэ!
7.
Адуушан Тагарта адли
Эмээл дээрэ хүүжэлдэн,
Ута сагаан ургая
Үрөөһэн гартаа дүүжэндэн,
Тунга ногоондо умбаһан.
Тарган, харнагар,
Тараһан үхэрөө суглуулхаб -
Тойрон намнан,
Табжагархай соёруулхаб.
Тиихэдэмни
Тэндэ нэгэ
Тусагаархан минии дайсан -
Тонон сууха -
Томо гэгшын Шаргал буха
Мэнэл мэнтын хүлээхэ:
Мушхуу түгсэгтэл хүзүүгээ
Монсойлгохо.
Һүүлдэн -
«Һоог-Һөөг» зоходон,
Хоёр урда хүлөөрөө
Хүрьһэ газар огдолон,
Орон шэнги хабтагар
Үргэн нюрган дээгүүрээ,
Саанаһаа минии
Сэбдэг урьяса,
Шорой, тоһо
Шэдэлхэ бурьялса.
- Үгы даа, зэ гэхэш!
Үзэхөөл минн үзэхэш!..
Ургынгаа гогшоо мулталжа,
Унагынггаа нюдэтэй бухын
Ала руу
Алдангүй нэгэ найн
Орёолгохоб - габжага.
Хүлээгдээгүй иимэ
Хэрээгы ашаһаа сошон,
Һүүлээ дороо хабшан,
Хулжаад абаха ханаатай
Хэлтэг-ялтаг бобирходонь,
Хүхисэнхэй би габшага -
Хойноһоонь, хойноһоонь
Хэды-хэды - габ-шаб! -
Холхондонь заал хаа
Хүрэн, дүүлин шалбадан,
Агуу энэ дайсанаа
Айлажа абаһандаа,
Үзүүлхэлби даа байһанаа,
Үнггүй ханаһанаа!
Урбагар нюдэтэй, багжагар,
Энэ мунхигар бухатай
Үдэр бүри дойдолдоод,
Нэгэтэ ябагаар дайралдаад
Намуулжа ябахым хараад,
Намда туһалха, халхалха,
Намайе бээрээ аршалха -
Шаргал бухатай
Шандаһаа үзэлсэхэ хүсэгтэй
Абамни,
Эсэгэмни, халаг,

Аяар холо даа... Сэрэг...
Албан тиймэ... Хэрэг...
Арбан хада уулануудай,
Арбан гол мурэнүүдэй,
Арбан удаан
Арьбан жэлэй саанаһаа
Орожо нэгэтэл ерэхыень
Эжыдээ
Адяар
Хүлэхэб,
Эжыдээ
Адяар
Этигэхэб...
Буруу, тугалануудаа
барилсаад,
Байра байдалайн хаамаг
Бүхөөр найса уялсаад,
Бүрэнхыгөөр гэртээ
ороходоо,
Сэрэгэй ногоон хубсаһатай,
Сахилгаан хурса
Сардамал олон орденотой,
Харагдаа, үзэгдөөгүй хүнэй
Хоймортоннай
Хотойжо нууха мэтэ,
Томо, бүдүүн хүн -
Туһамаршан болоһоноо
Танжуула, мэдүүлхэ гэжэ,
Томоотой аалиханаар
Үүдээ татахаб.
Тогогоо мүргэдэг
Тиймэ томо юумэдэл,
Тонгодог орохоб.
Гэртээ гэрнэй
Тезд... гэрнай
Хооһон зандаа -
Тэрэ хүмнай
Үшөөл замдаа...
8.
Хайшан гээд эжынгээ
Һанаа алдахынь болуулхаб?
Хайшан гээд эжынгээ
Хүндэ бодолынь зайсуулхаб?
Хараһан «баабгай, шонодом»
Халташые сожоо татахагүй.
Һүрэгжэ гэнтэ бодохогүй,
Һүүлдэн хүхин энээхэгүй.
Хаа-яа нэгэ алдуулхадаа,
Халта тийгэжэ хүхээхэдээ,
Гэмгүйб гэжэ мэдэхэб,
Хэмгүйгөөр өөрөө хүхихэб.
«Үнээмнай хүхүүлбэл, эжы!
Үлэбэлди һүгүй, һэшы!»
Хара буун, халаглан,
Харайжа гараха мэгдэхэндээ.
Харин бинь элэглэн,
Хүхихэлби даа мэхэлхэндээ.
«Баһа мэхэлээбши, холтоһон,
Байбаш даа нэгэ орилһон!..
Минии хойно тезд тоһон -
Мэхэлүүлэн хүмнай хооһон.
Уураа хүрөөд лэ, даб гээд лэ,
Удаань нэгэ зангаад лэ,
Эжымни намай адаглан
Энээб гэхэ, наадалан..
Энэл гүб даа, энэл тезд! -
Энээжэл байг эжымни,
Ээрэтэрээ энээг!
Иимэ найхан шарайтай хүн
Энэ дэлхэйдэ
Остойнь мүн!
Үгы даа, байн дахинаал -
Улаан нара
Угтан-угтан
Үнгэ шарай удьхалааша
Улаалзайн шашагар
дэльбэдэл,
Ураһанаар задарһан
Урин уралнууд
Агшан жэмхэхэ..
Эх даа! -
Үнөөхил дорьбогүй бог

байдал
Үрбхээд далииень
Абаад ябашаха.
Хүсэл бушхан бурьясаад,
Хүсэн лэ хаа даа!
Хамаг юумэн эрьесээд,
Һанагшаар лэ хаа даа!
9.
Үндэр хэн моримни,
Дүрөөмни дээрэ -
Өөрөө мордохо аргамни
Үгы хэн хээрэ.
Шалта шэнги нэгэ газар
Шалаатайш гээшэн даа,
бузар!
Сэнгүү гоё саг -
Сээл набша сээсэг...
Сээсэг, ногоогоорш
Сэдхэлээ шэмэдэг
Сэлсегэр басаган бэшэб.
Зүгээр даа -
Залхуураа гээд,
Заримдаа -
Моринойм гэдэхэ шударһан
Мангад тархи шүүрэхээ
Мэнэл гараа харбайгшаб,
Мушхаад абаһаа хэдэгшэб.
Наран соройн шангадаа:
Намай мориим һажаадаг
Нюургүй тэрэ һармагшан
Мүнөө агшан, агшан,
Хээрн сагаан хулганын
Харанхы нүхэнэй үүдээр
Һүүдэр бэдэрэн - һүүдэр
Һэмээхэн орошоо,
Һэрюндэ хорошоо.
Хара хилэн
Хээтэй торгон хормойтой,
Хушуу сагаан
Һүрэг-бүрэг
Хээли үүлэд
Хадын араар бултайгаа,
Һэрюу дааг,
Һэрюу даа!
Хүлээхэдэ -
Хари тийбэл ааг!
Наран улам шангадаа:
Наадаал даа гэнхэндэл,
Хүлэим улые жэм-жэм
Хүлэртэрн гэгэжэнүүлэн,
Найргүй залуу зандаа
Һубай убайгүй гунжад
Һүүлээ үргэн гажжаад,
Һоно, хэдэгэнээ хараа юм гү,
Холхиндог али урьяа юм гү,
Иишээ-тиишээ халин,
Эрьюугээ багтаажа ядан, -
Эгээш наанаар ашалалдаа,
Унинха оодоролдоо
Эх даа!
Эгээл
Энэ үедэ
Арбаншые хэдэгэнээ
Алаа тойрон агсааш хаа,
Апашые гэхэгүй даруудаа,
Тэндэ-эндэ хаа-яахан
Тэршээ голооб гунжадай
Тэнэгын погсо
болуулдагтаа,
Дотороо бүтүү шингтэнэн
Дорьбогүй Шаргал бухам
намдаг
Зайралтадаа зариманһаа
Зайтай дээгүүр ханагдаа.
Нугжагар халуунай үнгэртэр
Нуурай уһанда үтэр
Туухаар болол ха үхэрөө -
Тэрэ саг, хэбрын, хүрөө.
Һеэ гэрэймнай хажууһаа,
Халза малаан добууһаа
Тугаар даллаһан хүниие
Тугаарһаа хойшо отоноб.

Хоёр нюдэмни
Холые шагажа оонинхой..
(Халта нуран һагад
Хордоодш абажа магад)
Хий һанаан
Хийдэн үни ошонхой:
Хүнгэн сагаан
Түмпин сооһоо
Талхатай шүлөө
Халбагаданхай.
Удангүй -
Үдэ үнгэргэнгүй -
Ургын татаһанда уятай
Улаан туг
(Уйтан болоһон минии самса)
Уряалан, уряалан,
Урматай даллажа орохол даа:
Уһанда үхэрөө туугаад,
Өөрөө ерыш гэхэл даа!
Улаан туг -
Үргэлжэл тэндэ залаатаг!
Уһа голһоо холо
Орон түбидэ ябахадам,
Улаан самсын намилзаан
Отол намда һанагдахал.
Аригуун энэ дэлхэй дээр
Амидаржа байхадам,
Үдэр бүрин
Удаа шара
Энэл добоһоо
Эшэтэхэл!
10.
- Эжы!
- Юун бэ даа, хүбүүмни?
- Эжы, хараагүй гүт?
- Юу харахабиб, бэрхэмни?
- Эжы, тэндэ нэгэ хүн!..
Ээм дээрээ погонтой,
Энгэр дээрээ орденотой...
...Орилон,
Бархиран,
Хашхаран,
«Ерээгүй,
Ерэхгүй!..
- гэн,
Эжыгээ,
Аргадан,
Энхэрэн,
Эжыдээ
Һүгэдэн,
Тэбэрин,
Тэрэ даа, тэрэ байхадаа,
"Эрэ хүмби гэжэ мэдэрээб,
Эхээ ехээр ханажа эхилээб,
Эмээл мориңдоо
Эдирхэжэ захалааб...
Абамни бусахагүй -
Энээниие
Эжыһэ түрүүн
Ойлогожо абааб.
Үдэрэйш ошохогүйнь гэжэ
Үйлэтэйхэн бэлэй даа - аа-яа!
Ойрын хүн бэшэ һаань,
мэдэжэ,
«Арбатай!» - гэхэб хаа-яа..
Тэрэ, энэш гэнгүй,
Тоолоо хаа үдэрш гээнгүй,
Торгон улаан
Тэршээ эршэ
Түргэн наһамни ерэнхэй -
Тэбхэр долоо хүрэнхэйб.
Долоо хүрөөб -
Долоон шархи таһа үрөөб.
Долоо хүрөөб -
Долоон дабаа тойрон харааб.
Хойто үндэрэй оройдо
Хээээб даа нэгэ гараал хаа!
Хамаг дэлхэйн шарайда
Хэн байһанаа хэлээл хаа!..
Долоо, долоо..
Долоо гээд хэды бэлэй?

**СОЛБОН ШУУМАР
ОЮУТАДНАЙ
СОГТОЙ ГЭЭШЭНЬ ГАЙХАЛТАЙ**

Оюутадай ехэ. наада най хүүлшын шата Н.Бестужевай нэрэмжэтэ ород драмын театрай ордон соо үнгэргэгдөө. Эндэ БГУ-гай, БГСХА-гай, ВСГАКИ-гай түлөөлэгшэд хабаадаа. Зүүн Сибириин гүрэнэй технологическа университет ямаршые даа шалтагаанаар оюутадаа эльгээгүй. Түгэсхэлэй энэ наадые Буряад Республикын Президент Леонид Васильевич Потапов хараа.

Оюутад ямаршые юумэ хэжэ шададаг, бүхы юумэндэ үрдидэг гэжэ хэлсэдэг. Оюутаднай дуулахадаашье, хатархадаашье, хүгжэмэй инструментнүүд дээрэ наадахадаашье бэрхэ юм.

БГУ-гай оюутадай гүйсэдхэн «Манай хүбүүд», «Далайн эрьедэ» хатарнууд, хүдөө ажахын академиинхидэй солонгос хатар, вальс, тахяагай хатар, соёлой академиин оюутан А.Верхушинай хатарнууд нюдэ хужарлама найхан байгаа. Хореографиин номинацида БГСХА-гай түлөөлэгшэд шалгараа. БГУ-

гай басагадай хатарай бүлэгтэ тусхай бэлэг барюулагдаба.

академи үшөө «хоороор гүйсэдхэлгэ» гэнэн номинацида түрүүлээ.

БГСХА-гайхид хүгжэмэй инструментнүүдэй, аман зохиолой номинацинуудта түрүүлэн байна. Уран найханай - спортивна номинацида ВСГАКИ-гай оюутад шалгараа. Тэдэнэр «Тазквандо» гэнэн спортын композици харуулжа, Улаан-Удэ хотын Октябрьска районой Хүн зоние социальна талаар хамгаалгын таһагай тусхай бэлэгтэ хүртэбэ. Соёлой

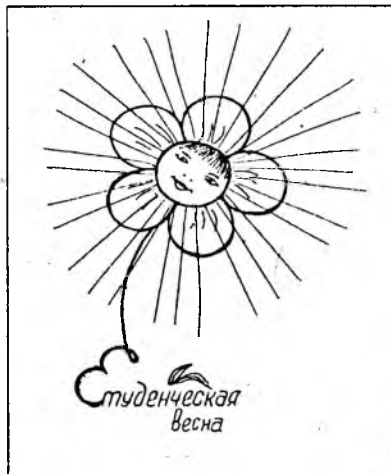
Эгээл олон хүн дуушадай номинацида хабаадаа. Мэдээжэ дуушан Игорь Николаевай дууладаг «Такси» дууе Виталий Ануфриев (ВСГАКИ), мүн Марина Хлебниковагай «Чашку кофею» гэжэ дууе Анна Неглесова гэгшэд мэдээжэ дуушаднаа дутуу бэшээр гүйсэдхөө. Мүн өөһэдөө хүгжэм, шүлэг зохиодог хүбүүд, басагад олон байна. Заримыень нэрлэхүү: Баир

Жигжитов (БГСХА), Андрей Федотов (ВСГАКИ), БГСХА-гай хүбүүдэй бүлэгэй «Шинийм түрэнэн үдэр» гэжэдуу, Зоригто Дамбиевай (БГСХА) «Намжаа үдэшэ» ба БГУ-гай трио (Одон-Гэрэл, Баярма Цырендоржиева, Оюна Шобоева). «Хабарай хүбүүн» гэнэн дуу гүйсэдхэхэдэнь, нэрэмэ альга ташалгаар угтаба. КВН-эй номинацида БГУ-гай оюутадтай тэмсэхэ хүн үгы байшоо. Лариса Андреева (ВСГАКИ) «Малыш» гэнэн монологомой түлөө, Эрдэни Дагобаев (БГУ) «Гэсэрэй» халаа түрээхэнэй түлөө тусхай шангуудта хүртөө.

Түрүү нуурида БГСХА гараа. Удаадахи нуури ВСГАКИ, БГУ эзэлхэн байна. Буряад Республикын Президент Л.В.Потапов Буряад Республикын Правительствын Хүндэлэлэй грамота, мүнгэн шан барюулаа.

- «Оюутадай хабар» ганса оюутадай бэшэ, мүн бүхы залуушуулай найндэр гэшэ. Энээндэ хабаадахадаа, залуу үетэмнай аргагүй ехэ хүсэ шадал орожо, хуралсалаа эршэтэйгээр үргэлжэлүүлнэ гэшэ. Мүнөөнэй «Оюутадай хабар» дээдэ хэмжээндэ үнгэргэгдэбэ, - гэжэ Буряад Республикын Президент Л.В.Потапов урмашан хэлээ нэн.

Борис БАЛДАНОВ.
ЗУРАГУУДАЭЭРЭ: Одон-Гэрэл, Баярма Цырендоржиева, Оюна Шобоева (БГУ) дуулана; "Малыш" монологоо хоорэнэ; Энеэдэтэй зүжэг.
Г.САМБЯЛОВАЙ фото.

**УРГЫН
ЗАДАРХА
ҮЕДЭ**

Байгаалин нэргэжэ, түрүүшын ургынуудай задарха үедэ жэл бүри «Оюутадай хабар» гэнэн ехэ наадан үнгэргэгдэдэг гэшэ. Найхан БГУ-гайхид найр наадаа дэлгээхэн байна. Буряад хэлэ бэшэгэй факультедэй оюутан Оюна Шобоева Наташа Королевагай гүйсэдхэдэг «Маленькая страна» гэжэ дууе буряадшалаад дуулахадаань, зон ехэ баясаа нэн. Шарль Перрогой «Улаахан малгайта» онтохоние экономическа факультедэй оюутадай буряад хэлэн дээрэ шог зугаатайгаар зүжэглэн

наадахадаань, харагшан энеэдээд «унашоо» бэ. Энэ багахан зүжэгтэ хабаадагшадой олонинь ород хүбүүд, басагад байгаа. Ерээдүй экономистнуудтон найнаар ёохорлоо гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

БГУ-гай оюутад ганса дуулажа, хатаржа шададаг бэшэ, мүн арадай инструментнүүд дээрэ наадахадаа бэрхэнүү юм. Энээниие түүхын факультедэй оюутад

гэршэлээ. «Забайкальский вариант» гэнэн мэдээжэ команда айлшад боложо буугаа. Аяар холын Турциһаа БГУ-да хурахаяа ерэнэн Муслим Каратагинай уһан буряад хэлэн дээрэ «Түрүүшын дуран» гэнэн дуу хангюурдахадань, түрэл хэлээ мэдээдэггүй буряад залуу үетэн юун гэжэ ханаа хаб?

Мэдээжэ артистнар Елена Шараева Баатар Будаев хоёр уянгата дуунуудаа зэдэлүүлээ.

Нааданай дүнгөөр экономистнууд - түрүү нуури, хари хэлэнэй факультедэй оюутад хоёрдохи, буряад хэлэ бэшэгэй факультедэйхид гурбадахи нуури эзэлээ.

Жаргалма ДОНДКОВА.
БГУ-гай буряад хэлэ бэшэгэй факультедэй II курсын оюутан.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Оюна Шобоева дуулана; КВН-эйхид.
Г.САМБЯЛОВАЙ фото.

Буряад Республика - 75

**"ЖУРАВУШКИ", "МҮНГЭТЭ
ХАНХИНААН...**

Республикын мэргэжэл олгодог эрдэм хуралсалай эмхи зургаануудай хурагшад дунда уран бэлигэй концерт нааданай харалга оперо болон баледэй театрай ордон соо үнгэргэгдэбэ.

Буряад Республикын байгуулагдаһаар 75 жэлэй ойдо лицейнүүд хабаадаһан байна.

Уран найханай фестивалиин түгэсхэлэй энэ концертдэ эрхим бэлигтэйшүүл элирүүлэгдээ, тусхай шангууд тэдэнэртэ барюулагдаа юм.

Ивалга тосхоной Забайкалин арадудай заншалта искусствын 38-дахи лицей фестивалиин лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Юлия Николаевна Черныевагай хүтэлбэри доро тус лицейн хурагшад «Бэлигтэйшүүлэй яармаг» харуулаа. «Яармагта» моодын театрай хурагшад өөһэдынгөө оёһон дэглэнүүдые харагшадтай анхарада дурадаа, буряад аман зохиолой кружогой хурагшад, лицейн камерна хоорой дуушад мүн лэ бэлигээ гэршэлээ. Тиигэжэ хамта дээрээ уран найханаар концерт наадаа харуулжа, фестивалиин лауреадай нэрэдэ хүртөө, үнгэтэ телевизорээр шагнагдаба.

Шалгарагшад дундаа Улаан-Удын тусхай мэргэжэлэй I-дэхи училищын «Журавушки» ансамбль онсолотой. «Мүнгэтэ ханхинаан» гэнэн хороход хараад, үнэхөөрөөл, сууга «Березка» ансамблин хороход гансата ханагдааһан нэн. Буряад Республикын соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ С.В.Жуковагай хүтэлбэрилэн «Журавушки» ансамбль гоё найханаар хатараа юм. Тэдэнэр хотын училищинуудай дунда түрүү нуури эзэлээ, хүгжэмэй центр бэлэгтэ хүртөө. Хүдөөгэй мэргэжэлэй училищинуудай ба лицейн хурагшад дунда Хэжэнгын, Селенгинск тосхоной, Тохойн хургуулинууд эрхимлээ.

Е.ЦЫБЕНОВА

**ХЭЗЭЭ,
ХААНА, ЮУН
БОЛООБ?**

МАЙН 7:
Радионой үдэр
1903 он - ород поэт Н.Заболоцкий түрөө.
МАЙН 8:
Улаан Хэрээнэй бүхэдэлхэйн үдэр
1712 он - I Петр хаан Россин

түб хотые Санкт-Петербург абаашан юм.

1967 - Кремлин дэргэдэхи мэдэгдэггүй сэрэгшын хүшөөгэй хажууда мүнхэ гал носоогдоһон байна.

МАЙН 9:
Илаалтын үдэр
1924 он - поэт дуушан, композитор Булат Окуджава түрөө.

МАЙН 10:
1938 он - француз киноактриса Марина Влади түрэнэн юм.

МАЙН 11:
1904 он - испан уран зурааша Сальвадор Дали түрэнэн байна.

1939 он - Монголой Халхин-Гол мурэн шадар Япон сэрэг дайгаар оробо.

МАЙН 12:
1933 он - поэт Андрей Вознесенский түрэнэн байна.

МАЙН 13:
1754 он - Росси соо түрүүшын банк байгуулха тухай Хуули баталагдаа.

1836 он - Америкэ Мексикэ хоёр дйлалдажа эхилбэ.

1954 он - уран зохиолошо Александр Фадеев нүгшэбэ

1991 он - Россин телерадиокомпани (РТР) байгуулагдаа

БОРИС БАЛДАНОВ бэлдэбэ.

9 мая - День Победы

Иван Чиндышев, участник Великой Отечественной войны

БОЛЬШОЙ ПОКЛОН ЗЕМНОЙ

Десятки лет прошли с той даты,
Когда советские солдаты
Фашистов в логове добились
И победы знамя водрузили.

Об этом знают все народы,
Кто был лишен тогда свободы.
И кто в боях на фронтах воевал,
И кто в тылу победу приближал.

То была Победа века
Во имя жизни человека,
Во имя мира на земле
В каждом доме и семье.

Война была жестока и сурова,

И невольно вспоминаешь снова,
Как тогда такое допустили,
Людей миллионы погубили.

А началось в Германии с фашизма
С его идеологией нацизма.
Одурманив собственный народ,
Гитлер начал свой поход.

Сначала он в стране убрал,
Кто тогда ему мешал,
Так по замыслу фашистов
Пути убрали коммунистов.

И придуман был предлог
Как рейхстаговский поджог.
И известен стал конец

Судебный в Лейпциге процесс.

Еврей тоже им мешали,
Их как нацию убрали.
А потом и всех других,
Кто был противником для них.

Создав в стране режим надежный,
Гитлер счел тогда возможным
Свои границы расширять,
Чтоб властелином в мире стать.

И начал он с соседних стран
А потом пошел таран
На север, запад, юг, восток.
Нахлынул вражеский поток.

А в 41-ом памятном году
Вторгся враг в нашу страну,
Гитлер договор нарушил
И вал войны на нас обрушил.

Наш народ страны Советов
Больше всех других на свете
Испытал войну тогда,
Он не забудет это никогда.

Мы в войне Победу одержали
Мир на земле народам дали,
Его должны мы сохранять
И ошибок прошлых избегать.

Пусть о войне потомки знают,
Войну по книгам изучают,
И вывод делают такой:

Что мир нельзя губить войной,
Поколение той войны -
Они защитники страны.
Им мемориал в Москве открыли.

Чтоб потомки память чтить,
Пройдут года, десятилетия,
И даже целые столетия,
Но потомки будут вспоминать.

И победу нашу отмечать.
Помянем всех в войне погибших,
И до победы не доживших.
А ветеранам, кто живой
Им большой поклон земной.
Республика Татарстан,
г. Нижнекамск.

СЭРЭГШЫН ХУБИ ЗАЯАН

Тэрэ нютагтаа Ганжуур гэжэ аддаршанхай. 1919 оной майн 7-до түрэн, бага наһаниинь Шара жалга гэжэ үзэсхэлэн, байхан газарта үнгэрөө. Үншэрхын тухамда хүрөөд байтараа, хүгшэн эжыдээ үргүүлжэ хүн боложо үндыгөө. Бага балшар наһанһаа Тураасгай нютагтаа, Ворошилов колхоздоо ажаллажа эхилээ. Ажалдаа найнаар хандадаг, эдбхи ехэтэй хүбүүе Чесаанын МТС колесно трактор шудалхыень курсада эльгээнэ. Удаань Элхидэ комбайнерай курсада хураһан намгартай.

Арминн наһан хүсэжэ, албанда татагдаад, Алас-Дурна зүгтэ 1939 онһоо, танкова частьда сэрэгэй алба хэжэ эхилээ. Трактор, машина, түмэртэ дүршэлтэй байһан тула Т-26 түхэлэй танкын командираар томилогдоо. Механик-жолоошонинь Шэтын Нерчинскһээ албанда татагдаһан Иван Меркулов, радист-стрелогын Свєрдловскын хүбүүн Степанов гэгшэд байгаа.

Москва шадархи Клин город хүрөөд байхадань, финнүүдтэй байлдаан дүүржэ, полкыень тэндэнь үлөөбэ. Тиигһээршье байтар Эсэгэ ороноо хамгаалгын хүрөөтэ дайн эхилээ даа.

82-дохи полкдо ябалсан байлдаанда байхадань, хүрээлгэдэ орожо, хүрээлгэһээ амиды мэндэ гарасадахадань, тэрэ полкыень 108-

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Буряадһаа хабаадаһан 120 мянган хүнһөө оройдоол 40 мянганиинь нютагаа бусаа. Мүноонэй тоо, баримтаар 10 мянганиинь амиды мэндэ ажаһуудаг юм. Тэдэнэй нэгэн Хэжэнгын аймагай Могсохон нютагта ажаһуудаг 80 наһатай Геннадий Жапович Бадмаев болоно.

дахин полктой хамтаруулан, Смоленск город хамгаалхыень эльгээбэ.

Смоленск шадарай байлдаанда сержант Бадмаевай экипаж дайсанай дзот үгы хэхэ гэнэн захиралта абажа, танкаараа дзодто дүтэлэн, гурба дахин буудажэ үгы хэбэ. Энэ үйлэ хэрэгтэ шэн габьяатай байһанайнгаа түлөө «Шэн зоригой түлөө» медалаар шагнагдаба. Тэрэнэй һүүлдэхи байлдаануудта дайсанай хэдэн танк хюдаһанайнгаа түлөө М.И.Калининой гарһаа дайшалхы Улаан Тугай орден абаһанаа сэрэгшэ Г.Ж.Бадмаев яажа мартахаб?

Москва шадархи Степановка тосхойн хажууда Бадмаевай экипажэй түлэг байлдаанда байтарнь, дайсанай граната танкынь гэнжые һалгаагаа. Сержант Бадмаевай, Меркулов, Степанов нүхэдөөрөө мухардаһан танкһаа гараад байтарнь, үүлэнэй саанаһаа МЕ-100 самолёдууд, удангүй «Мессер» самолёдууд бии боложо, бомбо хаян, буудажэ оробод. Тойроод харахадань, олохон манай сэрэгшэд алдалан унанад, шархатаһаншье хүнүүд олон...

Шархатаһаншье наа, амиды мэндэ үлэнэн Бадмаев бэшэ нүхэдөө

бэдэрхэдээ, хоёр хүлөө ехээр шархатаһан Меркулов нүхэрөө олоо, тээ саана Степанов алдалан унанхай хэбтээ. Меркуловтэээ бэе бэеынгээ шархануудые бинтээр оройһон болоод, нүхэрөө татаха, шэрэхын хүсөөр танк доро оруулан хоргодуулаад, өөрөө һүнийн харанхыда частья бэдэрэн мүлхибэ. Тиигжэ шархатаһан Меркулов нүхэрөө абараа.

Калинин городой госпитальдо, Свєрдловскын, Нижний Тагилэй госпитальнуудта Бадмаевые аргалба. Нижний Тагилда аргалуулжа байхадань, эмшэлгын комисси Г.Ж.Бадмаевые жэлэй хугасаа соо түрэл нютагаа ошожо бэеэ аргалхыень табиба. Меркулов нүхэрэнь хоёр хүлэй орондо, хоёр таяг туланхай гэртээ табигдаа.

1943 оной һүүл багаар дахинаа Бадмаев албанда татагдажа, Москва шадарай Красно-Преснин сэрэгшэды суглуудаг пунктда асарагдаба. Тэндэ байхадаа, Москвагай авиа-хургуулин курсант болоо.

Авиа-хургуулиа дүүргэжэ, 27 самолёдоо бүридэн эскадрын 132-дохи Берлинскэ авиаполкдо алба

хэжэ, эхилээ. 1 тонно бомбо ашаһан, холын зайда ниидэхэ шадалтай ТУ-2 самолётдо буудагшаар алба хэхэдээ, оло дахин дайсанай газар дээгүүр ниидэжэ добтолһон, Кенигсберг, Берлин болоод, Одер уһанай дэргэдэхи томо, томо бүлгүүд дээгүүр бомбо хаялсаа, олон шагналнуудта хүртэнэн байна.

Дайнай һүүлдэ ахалагша сержант Геннадий Бадмаев Москва шадархи буу эбсэгэй баазада алба хэжэ байхадаа, орон дотороо мэдээжэ авиаконструктор А.Д.Туполевай уулзаха аза талаантай байгаа.

1946 оной августын 25-да Улаан сэрэгһээ табигдажа, Тураасгай нютагаа бусаа. Тэрэл жэддээ нютагайнгаа һаалишан басаган Содномова Цырматай айл бүлэ боложо, үри хүүгэдээ хүл дээрэнь гаргахын зорилго урдаа табин, колхозой ажалда шунан ороо.

Баруун фронтдо ябаһан, оло шархатаһан, орден медальнуудта хүртэнэн үнэмшэлгэнүүдыень һэргээнэнэй ашаар, ажалай, дайнай ветеран, 1-дэхи шатын инвалид гэжэ мэдэрэгдэжэ, гүрэн түрэнһөө тэдхэмжэ абадаг болонхой.

Ким ВАНДАНОВ.

«Миний мүшэн шийнй, мүшэ шэй» гэһэн конуусдо

ДОХЁОГОО ҮГЭН, ЗҮҮДЭН СООГУУР ЭРЬЕБЭ ГҮ?

Зүүдэнэйм манан соогуур аяар холоһоо
Зальбарха инаг дуранайм эзэн болоһон,
Илдам байхан харасатай дангинамин
Энэ хүниндөө айлшалан ербэ намдаа.
Альбан шэжэдэ абтаһан шэнги
Амия баряад, гайхалда орон зогсоноб,
Инагайнгаа бэеын тодоор харагдан байхада,
Энхэрэн зобонот, зүрхэнэйм сохидол түргэлэнэ.
Хайрата инагайм дүрэ шарай
Хахасаһанай гашуун тэмдэг харуулаа гү?
Хоёр нюдэнэйнь нулимса зүргэлөөд,
Хасарнууд дээгүүрнь урдана мүрлөөд...
һанаан бодолойм нангин үбшэ обооргон,
һанаха мэдэхэ инаг дуранайм гуниг һэргээн,
Энхэрэл уяралыем дэбэргэжэ шадаад,

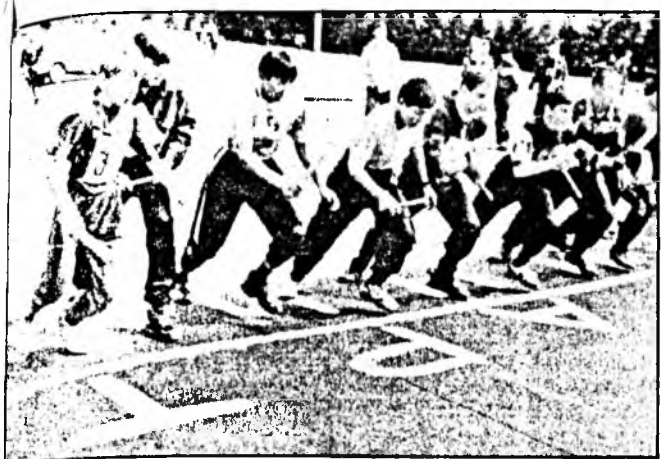
Энэ мүноо, наһатай болоһон намайе,
дахинаа тамална.
Нюдэнэйм харасада дулаан шанар үгэнэн
Наартай сэбэр гүрбэлзэмэ бэеэрээ
Хун шубууе һануулан гэшхэлээд,
Холшор зугаагаа алая наадатайм ниилүүлээш.
Алиш олон үзэсхэлэнтэ байхан басагадай дундаһаа
Абари байхан заншалаараа онсо илгаржа,
Цангин дуранай элшэ минни досоо дэгжээгээд,
Нэрбэжэ шадаа бэлэй ухаан бодолыем.
Хоёр харгын нэгэдэхэ гэшшэ хогоосон хэрэг
Холуур, ойгууршье зэргэлээд гараг,
Нэгэдэлэй дүрсэ үзэгдэһэйшье гэжэ һанахада,
Наһанай ошолгын хүлгөөн табихагүйл.
Үнгэрһэн жэлнүүдэй үзэсхэлэнтэ зүүдэ мартангүй
Үнэн дээрээ инаг амарагаа һанан уяраад абагшаб.

«Халаг даа» гэжэ хэзээдэшье гэмшээгүй,
Хуби заяамни нимэ байгаа гэжэ, һанан ябагшаб.
Али намай, залуугай ульһа гаргажа,
Арамнайһан дураа дахин-дахин магтажа,
Дууһан дуулаагүйгөө дуулаха гэнэн,
Дохёогоо үгэн, зүүдэн соогуур эрьбэ гү?
Дуран тухай дуу дуулангүй яахабиб тээд,
Дуулажал байхаб үбгэрхэ сагай ертэр!
Мартагдахагүй инагаа һанаандаа энхэрэн тэбэрээд
Мүнхэлэн туужалхаб шүлэг домог соо үлэтэр.
Зүүдэн соом харагдаад, үгы болоо бэшэ, үнэн дээрээ,
Зальбаран һүгэдэхэ инагайм дүрэ мартагдашагүйл,
һүнийн дунда, нойрһоо һэрээд хэбтэхэ зуураа
һанаа зобон, нангин гунигаа энхэрэн уярам.
Б-Д.НАДАГУРОВ.

Баргажанай аймаг

ЗАНШАЛТА УРИЛДААМНАЙ ЗАЛИТАЙЛ ДАА

«Буряад үнэн» газетын шанда хүртэхын түлөө эстафетэнээ репортаж

(Түгэхэл. Эхининий 1-дэхи нюурта).

Гурбадахи, дүрбэдэхи ээлжэндэ урилдагшад дундааа 65-дахи, 42-дохи, 18-дахи хургуулинуудай басагад, хүбүүд сооһоо 65-дахи, 6-дахи интернадай, 51-дэхи хургуулинуудай команданууд шалгаржа, командынгаа гэшүүд болон багшанарые ехэтэ омогорхуулан баясуулаа.

- Урилдаанда гараһан аяр 40 командын дундааа эрхимлэжэ шадаһан басагад, хүбүүдээ одоол үнэн зүрхэнһөө амаршалбади, - гэжэ 65-дахи хургуулин физкультурын багша, Буряад Республикын физическэ культурын габыата хүдэлмэрлэгшэ Н.В.Никифорова баясана. - Юубгэхэдэ, үнгэрэгшэ жэл 49-дэхи, Заречнын 8-дахи хургуулинуудай басагад, хүбүүдтэ хэдыхэн секундаар дийдэхэ баатай болоо нэн.

Удаадахи хоёр шатада хотын училищинуудай, техникумүүдэй, үйлэдбэрийн коллективүүдэй, дээдэ хургуулинуудай коллективүүдэй дунда еһотойл гэгшын тулаадаан болохо ёһоороо болоо. СПТУ-нууд сооһоо (мүнөө лицей, колледж) 2-дохи, 13-дахи ПТУ-гай команданууд шалгаржа ербэ ха юм. Харин техникумүүдэй дундааа индустриальна, тоо бүридхэлэй-статистикын, түмэр замай колледжын коллективүүд илажа гараһан байна. Зүгөөр хүбүүд сооһоо түмэр замай колледжын, индустриальна техникумэй, медицинн училищиин команданууд түрүүлбэ.

Дээдэ хургуулинууд сооһоо технологическа университетэй оюутан Эльвира Любарская түрүүшын 530 метрэй зай хурдан солбоноор гатаалжа, тусхай шанда хүртэхынгөө хажуугаар, командаяа түрүү хуурида гаргажа шадаба. Хоёрдохи, гурбадахи хууринуудые Буряадай гүрэнэй университетэй, Буряадай хүдөө

ажыхын академиин команданууд ээлхэ баатай болоһон байна. Зүгөөр хүбүүдэй дунда болоһон тэмсэлдэ Буряадай гүрэнэй университетэй оюутан Константин Телешев түрүүшын зайда эрхимлэжэ ерээ. Тус командын гэшүүд нүхэрэйнгөө харуулан сагые улам арьбадхаба. Тиин урилдаанай һүүлшын зайда университетэй түлөөлэгшэ Дмитрий Зайнулин бусадһаа түрүүлээ. Тиигэжэ эбтэй эетэй командын гэшүүд «Буряад үнэн» газетын дамжуулгын кубогта жэл бүри

хүртэжэ байдаг заншалаа алдабагүй. Удаадахи хоёр хуурида технологическа университетэй, Буряадай хүдөө ажахын академиин түлөөлэгшэд гараба.

Буряад Республикын аяншалгын, залуушуулай, физическэ культура болон спортын талаар гүрэнэй комитетэй тогтоһон тусхай мүнгэн шан 530 метрэй зайда эрхим саг харуулан спортсменүүдтэ барюулагдаа. Иимэ үндэр хайра шагналда 18-дахи дунда хургуулин хурагша Маша Теслева, технологическа университетэй оюутан Эльвира Любарская, 40-дэхи хургуулин хурагша Иван Скопинцев, Буряадай гүрэнэй университетэй оюутан Константин Телешев гэгшэд хүртөө бшуу.

Хэдэн часай туршада үргэлжэлһэн хабар-зунай заншалта урилдаан дүүрэгжэ, эрхимлэһэн командануудта, тренернүүдтэ редакциин дамжуулгын кубогууд, грамота, дипломууд сугларгагдай «Урааа!» хашхараан доро барюулагдаа.

Жэл бүри үнгэрэгдэжэ байдаг урилдаанай хэмжээ ябуулгада эдэбхи, үүсхэл ехэтэйгээр хабаадалсаһан, туһаламжа, тэдхэмжэ үзүүлһэн Буряад Республикын МВД-гэй ГАИ-гай хүдэлмэрлэгшэдтэ, судьянарта, медицинн, радио-узалай түлөөлэгшэдтэ баяр баясхалан хүргэнэбди.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.
ЗУРАГУУДАА ЭЭРЭ: заншалта урилдаанда хабаадагшад.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТЫН ЗАРЛИГ

Буряад Республикадахи газарай харилсаануудые гуримшуулха хуули ёһоной актуудай проектнуудые зохёохо тухай

Республикын байгаалин ба экономика онсо эрхэ байдалые, газарай харилсаануудай шухала асуудалнуудые хараада абалгайгаар, газарай хуули ёһонуудай, шийдхэбэринүүдэй талаар эрхэтэнэй хуулин конституционно дүримүүдые болон эрилтэнүүдые бэлүүлхэ зорилготойгоор иигэжэ тогтооноб:

1. «1998-2000 онуудта Буряад Республикадахи газарай харилсаануудые гуримшуулха хуулинуудые түбхын түрүүндэ бэлдэхэ программа» баталха (1 хабсаргалта).

2. Дээрэ заагдаһан хуулинуудые хуулин проектнуудые зохёодог

хүдэлмэрийн түсэбтэ жэл бүхэндэ оруулхыень Буряад Республикын Правительствата (В.К.Агалов) даалгаха.

3. «Бурятия» газетэдэ удаань толилоготойгоор байгша оной июнь нарада Буряад Республикын Правительствын заседанида «Газар тухай» хуулин проект бэлдэжэ үгэхыень газарай хуули ёһонуудые зохёодог республиканска комиссида (Б.Ц.Семенов) даалгаха.

4. Гар табигдаһан үдэрһөө тус хуули хүсэндөө орохо.

Буряад Республикын Президент А.В.Потапов.
1998 оной майн 5.
Улаан-Үдэ хото.
№ 98.

ХУНГУУЛИН ОКРУЖНОЙ КОМИССИИН МЭДЭЭСЭЛ

Нэгэ мандагтай район хоорондох 62-дохи участогта Буряад Республикын Арадай Хуралай депутатад кандидатаар бүридхэлдэ абтажа, депутатад кандидат гэхэн үнэмшэлгэнүүд барюулагдаба гэбэл:

1. Эльясов Дмитрий Владимирович - 1974 оной декабрин 10-да түрэн, ажалгүй, дээдэ эрдэмтэй, Сокол поселогто ажаһуудаг, өөрыгөө дэбжүүлһэн;

2. Егоров Евгений Матвеевич - 1949 оной январин 3-да түрэн, Буряад арадай Конгрессэй президент, дээдэ эрдэмтэй, Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг, хотын Советскэ районной Заречнэ поселогтой бүлэг хунгагшадар дэбжүүлэгдэбэ.

ЗОНОЙ БОДОЛ ТӨВРЮУЛЖЭ...

«Вечерний Улан-Удэ» газетын 1998 оной апрелин 29-нэй 16-най дугаарта толилогдоһон «Теперь Шаповалов может сказать все, что он думает о Потапове» гэхэн тэмдэглэл соо авторын - газетын редактор Дмитрий Родионов хадаа Буряадай Президент Леонид Потапов өөрынгөө Зарлигаар Буряад Республикын хунгуулин комиссиин түрүүлэгшэ Н.М.Цыганковае Улаан-Үдэ хотын Советскэ районной сүүдэй судьягаар томилобо гэхэн буруу мэдээсэл уншагдай дунда тараажа, зоной бодол төврюулбэ.

Тус газетын редактор бүхы Россин харьяата газар дээрэ сүүдүүдэ федеральна мэдэлэй байдаг юм гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ ушарые мэдэхгүй байба хаш. Үгы гэбэл,

регионуудай хүтэлбэрилэгшэд бэшэ, харин гансал Россин Федерациин Президент лэ судьянарые томилохо эрхэ түлөөлэгэтэй гэжэ мэдэхэ байдал, дээрэ хэлэгдэһэн иимэ бүдүүлэг алауу газетэдэ гаргахагүй байгаа гэжэ хангадана.

Энэһэнээ уламжалан, үнгэрэгдэхээс байһан хунгалтын хэрэгүүдтэй үндэһэ баримтагүй өөрынгөө бодомжолгонуудые энэ тэмдэглэлэй автор уншагшадтаа дуулгана. Энэнь олондо мэдээсэл тараадаг сониние түлөөлжэ байһан хүндэ тон хайхарамжагүй, мүн үзэмжгүй ябадал мүн.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэблэлэй албан.

ФИЛИАЛ НОВОСИБИРСКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ АКАДЕМИИ ЭКОНОМИКИ И УПРАВЛЕНИЯ

в г. Улан-Удэ объявляет набор студентов на очное и заочное обучение на договорной основе по следующим направлениям: Юриспруденция (специализации: гражданское право (финансовое и налоговое право); уголовное право; Финансы и кредит (финансовый менеджмент, налоги и налогообложение, менеджмент в коммерческих банках); Менеджмент в социальной сфере (здравоохранение, образование, социальная защита и др.); Статистика (специальность: экономист-статистик, специализация: финансово-хозяйственная, аудиторская, банковская, биржевая).

Адрес: 670024, г. Улан-Удэ, ул. Пушкина 8, каб. 211. Тел. 34-01-38.

В аптеке «Здоровье» с 11 по 16 мая проводится благотворительная продажа препарата «ЯНТАРНАЯ КИСЛОТА» - уникального общеукрепляющего средства для пожилых и ослабленных людей, уменьшающего проявление возрастных склеротических изменений, слабости, утомляемости, забывчивости. Высокоэффективное средство профилактики гриппа и

простудных заболеваний. Продажа будет производиться для инвалидов и участников Великой Отечественной войны (или приравненных к ним), инвалидов всех групп и пенсионеров только по предъявлению удостоверений. Аптека «Здоровье» по адресу Ленина, 33 (напротив «Дома книги») работает с 9 до 19ч.

ВНИМАНИЮ ЧИТАТЕЛЕЙ ГАЗЕТЫ «БИЗНЕС ОЛЗО»
В связи с предстоящим праздником следующий номер «Бизнес Олзо» выходит 15 мая сего года.

Презентация книг Д.Г.Дамдинова

15 мая 1998г. в 14 часов в конференц-зале БНЦ СО РАН состоится презентация на тему «Ононские хамниганы в составе бурятского этноса» по изданным книгам и материалам прессы, в том числе:

1. Этнолингвистический очерк хамниганского говора (Исследование бурятских говоров. II. Улан-Удэ, 1968;
2. Улигеры ононских хамниган. Новосибирск, 1982;
3. Буряад онтохонууд. Улан-Удэ, 1992;
4. Ононские хамниганы (историко-этнографический очерк). Улан-Удэ, 1995;
5. Ононские хамниганы (вопросы духовной культуры). Улан-Удэ, 1995;
6. Язык ононских хамниган (историко-лингвистическое исследование). Улан-Удэ, 1995.
7. Тугшан хамнигадай үльгэрнүүд. Улан-Удэ, 1996;
8. О предках Гантимуровых (титолованных князей и дворян московскому списку). Улан-Удэ, 1996;
9. О верованиях ононских хамниган. Улан-Удэ, 1998;
10. Материалы прессы по вопросам истории, этнографии и языка бурят и ононских хамниган.

Приглашаются все желающие послушать и выразить свое мнение по обсуждаемой теме.

Книги, обсуждаемые на презентации Д.Г.Дамдинова, можно приобрести в книжном киоске БНЦ СО РАН.

АБАЙХАН ГЭСЭРНҮҮД БАЙХАЛ БАЙХА!

Удааханаар, хүсэтэйгөөр. Үгэнь, хүгжэмынь
Ю.Иргынеевэй

Вступление. Арадхан, арадхан
(Все. Хор.)

Далайдамнай
Абайхан Гэсэрнүүд
байхал байха.

1. Аажамхан, аажамхан

Байгалдамнай
Агуухан домогууд
байхал байха.

Амгалан, амгалан

байдалдамнай
Аркуухан Гоохонууд
байхал байха.

2. Атархан, атархан

дайдалдамнай
Ардгхан хүлэгүүд
байхал байха.

Арадхан, арадхан

далайдамнай
Абайхан Гэсэрнүүд
байхал байха.

3. Аршаанхан булагтай

Саяандамнай
Алтанхан мүнгэнийн
байхал байха.

Аягхан жаягтай

заяандамнай
Амархан жаргалын
байхал байха.

Музыкальная партитура с русскими и монгольскими текстами. Включает вступление и три основных раздела с вариантами исполнения.

ЗАКАМЕНСКИЙ БУХА-НОЁН

В своих молитвенных призываниях закаменские буряты обращаются к Буха-ноёну и Будан-хатан так: «Отец Буха-ноён, мать Будан-хатан». Такое призывание имеет под собой известную мифологическую основу. Согласно бурятским родословным легендам Буха-ноён является первопродком племени булгат. Несколько сот лет тому назад из Тунки в Закамне переселились следующие булгатские роды: хурхүүд, алагүй, далахай, хоогой и т.д. В их генеалогических преданиях до сих пор повествуется о Буха-ноёне.

Вот одно из таких преданий. В незапамятные времена спустившийся с небес Хурмаста Ринчин хан влюбился в дочь ойрадского Тайжи хана, по имени Будан-хатан. Влюбленная пара решила тайком бежать из местности

Хотогойто Монголии к Тункинским гольцам. Оскорбленный неблагодарностью своей дочери Будан-хатан, Тайжи хан, обладающий силой магических превращений, принял вид пестрого быка и пустился за беглецами в погоню с целью наказать их. Но Ринчин хан, узнав об этом, также превратился в сивого быка и, посадив на себя Будан-хатан, добрался в Тункинскую долину. Для того, чтобы задержать Тайжи хана во время его преследования, Буха-ноён с помощью магических превращений поставил на пути преследования своего двойника из большого камня. Пестрый бык с безумной яростью бросился на мнимого Буха-ноёна и, обломав о камень свои огромные рога, возвратился ни с чем обратно в Монголию. После этого случая люди стали именовать Ринчин-хана Буха-ноёном.

В местности Хоймор Тун-

кинской долины у Буха-ноёна и Будан-хатан родился сын Булгат. Также они воспитали найденыша Эхирита, подобранного ими на берегу озера Байкал.

В то далекое время местные жители иногда выбрасывали мусор в сторону стойбища Буха-ноёна. Буха-ноёну это очень не нравилось, и обидевшись, он решил покинуть эту местность. Однажды ночью Буха-ноён опять превратился в сивого быка и залег навеки, развернувшись в сторону Аларь и Бохан. И после этого случая найденыша Эхирита также поселились «за горами» в Иркутской стороне.

В Закамне булгатские роды дали имя «Ринчин хан» одной высокой горе и стали ей поклоняться. Поэтому среди закаменских бурят существует поверье о том, что в Закамне Буха-ноён покровительствует и приносит счастье только людям, приехавшим жить и работать из других районов «из-за горы».

Сергей БАБУЕВ, краевед.

Хайрата нүхэр, эсэгэ, үбгэн эсэгэ
НАЙДАНОВ
Тушин Намсуевичай
наһа бараһан тухай түрэлхидынь, дүтынь хүнүүд гүнзэгы шанала гашуудалтайгаар мэдээсэнэ.

"ДҮХЭРИГТЭ" ДҮТЭЛЭЭ, ТА БУДЭ НОЁР ТАНИЛСАЯ!

1936 ондо түрэнэн, удаан аргашанаар хүдэлхэн, түбхинэнэн хүн-
бүүдтэй, городто амяаран ажаһуудаг эхэнэр тааруу наһанай, түбшэн
зохид эрэ хүнтэй танилсаха хүсэлэнтэй.

Танилсаха гэбэл, иимэ адресаар бэшэхэ: Улан-Удэ, Главпочтамт, до
востребования. Абн. 680980

60 наһатай, архи уудаггүй, тамхи татадаггүй, Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг
эрэ хүн дүтэшг наһанай илдам зохид эхэнэртэй танилсаха байна.

Понирхобол, иимэ адресаар бэшэхэ: 670042, Улан-Удэ, отд. связи №42,
а/я 6363

34 наһатай, хүдөө нютагта багшаар хүдэлдэг эхэнэр дүтэрхы наһанай,
түбшэн зохид эрэ хүнтэй танилсаха байна.

1967 ондо түрэнэн, үндэр бата бэетэй, архи уудаггүй, тамхи татадаггүй
эрэ хүн зохид эхэнэртэй саашадаа гэр бүлэ байгуулха зорилготойгоор
танилсаха хүсэлэнтэй.

38 наһатай, медигээр хүдэлдэг, абари зангаараашье, газар түхэлөөрөөше
илдам зохидхон эхэнэр тааруу наһанай, архи уудаггүй эрэ хүнтэй танилсаха
хүсэнэ.

50 наһатай, бухгалтерээр ажалладаг, оёжо, нэхэжэ шададаг, түбхинэнэн,
амяаран ажаһуудаг басагатай эхэнэр дүтэрхы наһанай, ариг сэбэртэ дуратай,
түбшэн даруу зантай эрэ хүнтэй танилсаха байна.

1963 ондо түрэнэн, дээдэ хургуулитай, Улаан-Үдэдэ багшаар ажалладаг,
өөрын гэр байртай эхэнэр тааруу наһанай зохид эрэ хүнтэй танилсаха
хүсэлэнтэй.

1960 ондо түрэнэн, дээдэ хургуулитай, найн ажалтай, гэр байртай,
хургуулида хурадаг нэгэ басагатай эхэнэр тааруу наһанай түбшэн зохид
зантай эрэ хүнтэй танилсаха байна.

47 наһатай, томо болоһон хоёр үхибүүдтэй, хүдөө нютагта ажаһуудаг
эхэнэр тааруу наһанай холшоргүй эрэ хүнтэй танилсаха хүсэлэнтэй.

33 наһатай, дээдэ хургуулитай, спортдо, дуу хүгжэмдэ дуратай, хүдөө
нютагта ажаһуудаг эрэ хүн тааруу наһанай урин зохидхон эхэнэртэй
танилсаха байна.

1956 ондо түрэнэн, эмшэн мэргэжэлтэй, номгон даруу зантай, ажалша
бэрхэ, хүдөө нютагта ажаһуудаг эхэнэр дүтэрхы наһанай, түбшэн зохид эрэ
хүнтэй танилсаха, болохоор хаань, хуби заяагаа ниилүүлхэ зорилготой.

1968 ондо түрэнэн, городто врачаар хүдэлдэг эхэнэр тааруу наһанай,
хургуули худартай, түни түбшэн абари зантай эрэ хүнтэй танилсаха хүсэнэ.

1937 ондо түрэнэн, хүдөө нютагта ажаһуудаг, гэр бүлэ болоһон үхибүүдтэй
эхэнэр зохид эрэ хүнтэй танилсаха байна.

47 наһатай, дунда-техническэ мэргэжэлтэй, архи тамхи хэрэглэдэггүй эрэ
хүн дүтэрхы наһанай зохид эхэнэртэй танилсаха хүсэлэнтэй.

40 наһатай, хүдөө нютагта багшаар хүдэлдэг, томо болоһон хоёр
үхибүүдтэй эхэнэр тааруу наһанай түни түбшэн эрэ хүнтэй танилсаха байна.

Найшаагдаһан абонентнуудтэ бэшгүүдые эльгээхэ гэбэл, сэбэр, шэнэ
конвертнуудые бэшгэ соогоо хэхэээ бү мартагты!

Хүндэтэ уншагшадай анхаралда!
Редакцияһаа адресүүдые хүдээжэ байнгүй, найшаагдаһан
номерто харюу сэхэ эльгээбэл, таарамжатай гэжэ хануулаа.
Тиимэһээ саашадаа нютаг нютагайнгаа почтын таһагта
(номертой) а/я нээгээд, үгы гэбэл, паспортынгаа сери, номер
заагаа, "до востребования" гэхэн тэмдэг хээд, бэшгэ соогоо
заагаа хаатнай, найн байгаа.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Ахамад редактор А.А. АНГАРХАЕВ РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: Б.М.Ж. БАЛДАНОВ (ахамад редакторай орлогшо), Г.Х.ДАШЕЕВА (ахамад редакторай орлогшо), Б.В. ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ (харюусалгата секретарь), А.Г.ЛУБСАНОВ (Буряад Республикын Правительство), Д.Д.СУПДРОН (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагуудые даагшад: И.Д.НАМСАРАЕВ, Т.В.САМБЯЛОВА, Д.Ш. ХУБИТУЕВ, А.Ж. ТАПХАЕВ; В.И.ПИНТАЕВ (хэблээй директор).	Манай адрес: 670000, Улаан-Удэ, Каландаришвилины үйлэс, 23, "Буряад үгэн" газетын редакци.	Газетэ хэблэлтэй 5 хуудалан хэмжээтэй. Индекс 73877. Хэлэг 13750 (хамта 25.900). Хэблэлтэ тушаагдаһан сэг 17.00.	"Республиканска типографи" гэхэн АО-до газетэ хэблэгдээ. Директорийн телефон: 21-40-45. Б-0079-дхи номертойгоор бүрдхэлдэ абтанхай. Заказ № 8329
Редакциин телефонууд: ахамад редакторай - 21-50-96, присёмнын - 21-54-54, ахамад редакторай орлогшонорой - 21-68-08, 21-64-36, харюусалгата секретарийн - 21-50-52, секретариатай - 21-50-52, таһагууд: экономякын болон политикын - 21-63-86 (даагшань), 21-34-05, соёлой, түүхын болон халууншуулай - 21-54-93 (даагшань), 21-57-63, 21-69-58, 21-60-21, мэдээлэл болон рекламаны - 21-62-62, 21-67-81, хэблэлтэй - 21-33-61, операгор-корректоруудтэй - 21-61-35, фотокорреспондентнуудтэй - 21-33-61, компьютерна түбэй - 21-66-76 "Бурятия" хэблэлтэй телефонууд: директор - 21-49-94, бухгалтери - 21-23-67, вахта - 21-60-91. Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагтай нэрлүүдтэй бэшгэлыг хазгайруулаһан ушарта авторнуудын харюусалгатай. Редакциин наһамжа автарайхитай адли бэшгэ байжа магад.			